

**Kwaliteit Natuurcompensatie
provincie Limburg**

Deel II Rapport van bevindingen

8 december 2009

ISBN 978-90-8768-024-4

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Provinciale taken en verantwoordelijkheden	5
2.1	Provinciaal beleid natuurcompensatie	5
2.2	Interne organisatie	7
2.3	Definitie natuurkwaliteit	10
3	Resultaten dossieronderzoek en veldbezoeken	14
3.1	Uitbreiding sportpark Oirsbeek	14
3.2	Oprit A76, Voerendaal	16
3.3	Retentiebekken Cauberg, Valkenburg a/d Geul	19
3.4	Fietspad Horst-Lottum, Horst a/d Maas	21
3.5	Gommans en Platveld Flowers, Meijel	24
3.6	Bedrijventerrein Windmolenbos Haalen	26
3.7	Woningbouw De Kreppel, Heythuysen	29
3.8	Aanleg rotonde Well, Bergen	32
3.9	KOBS-locatie Nieuw-Bergen, Bergen	34
3.10	Tunnelweg Kerkrade	37
3.11	Retentiebekken Kaldenkerkerweg, Venlo	39
3.12	Bosstraat Beegden, Maasgouw	42
3.13	Bergsche bos, Bergen	44
3.14	Bestemmingsplan De Blakt, Venray	46
3.15	Reeuwoude Rothenbach, Roerdalen	51
4	Samenvatting resultaten dossier- en veldonderzoek	55
Bijlage 1	Normenkader	61
Bijlage 2	Geraadpleegde documenten	71

1 Inleiding

De Zuidelijke Rekenkamer heeft in de periode januari 2009 - juni 2009 onderzoek verricht naar de mate waarin de provincie Limburg erin slaagt behoud van natuurkwaliteit te waarborgen bij ruimtelijke ingrepen in (beschermde) natuur- en bosgebieden in de provincie.

De resultaten van dit onderzoek worden in twee deelrapporten weergegeven. Het eerste deelrapport, Deel I, betreft een bestuurlijke rapportage. Dit rapport bevat na een hoofdstuk, waarin de achtergrond, doelstelling, onderzoeksvragen en de aanpak van het onderzoek kort worden beschreven, een samenvatting van de onderzoeksbevindingen en de conclusies die hieruit voortvloeien. Vervolgens worden enkele aanbevelingen geformuleerd. Tot slot zijn in het rapport de bestuurlijke reactie op het onderzoek en een nawoord van de rekenkamer opgenomen.

In het voorliggende rapport, deel II, worden de onderliggende bevindingen van het onderzoek, voortgekomen uit een documentstudie, dossieronderzoek, veldbezoeken en interviews met betrokkenen binnen de provincie, weergegeven. Achtereenvolgens wordt ingegaan op de provinciale taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot natuurcompensatie (hoofdstuk 2) en de resultaten van het dossieronderzoek en van de veldbezoeken (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 tot slot worden de bevindingen die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen samengevat in een drietal tabellen en voor zover mogelijk van een beoordeling met plussen en minnen voorzien.

Voor het in kaart brengen van de taken en verantwoordelijkheden van de provincie met betrekking tot natuurcompensatie zijn relevante documenten die hierin inzicht geven verzameld en geanalyseerd. Op landelijk niveau betreft het documenten zoals de Nota Ruimte (2005), de Spelregels EHS (2007) en de Landelijke Natuurdoelenkaart (NDK, 2003) en op provinciaal niveau documenten zoals de beleidsregel Natuurcompensatie (2002), de POL-herziening op onderdelen EHS (2005), de beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden (2005), Stimuleringsplannen Natuur, Bos en Landschap en het Handboek Streefbeelden voor Natuur en Water in Limburg (2002). In bijlage 2 wordt een overzicht van geraadpleegde documenten gegeven. Om de vraag te beantwoorden in hoeverre de provincie Limburg erin slaagt de kwaliteit van natuur te waarborgen bij ruimtelijke ingrepen in natuurgebieden is zowel gekeken naar de planologische/juridische verankering als de uitvoering in het veld van compensatiemaatregelen en het beheer daarvan. Hiertoe zijn een dossieronderzoek en veldbezoeken uitgevoerd.

Op basis van bovenstaande onderzoeksactiviteiten heeft de rekenkamer een eerste beeld verkregen van de kwaliteit van de natuurcompensatie in de provincie. Om dit beeld te verifiëren en nog openstaande vragen te beantwoorden zijn verdiepende interviews gehouden met betrokkenen binnen de provincie. Waar mogelijk zijn bevindingen uit deze interviews in Provinciale taken en verantwoordelijkheden

1.1 Provinciaal beleid natuurcompensatie

Provincies zijn verantwoordelijk voor het uitwerken van het nationale beleid met betrekking tot natuurbescherming op regionaal niveau. In het Structuurschema Groene Ruimte (SGR, 1995) is aan provincies verzocht het 'nee, tenzij'-principe en het natuurcompensatiebeginsel te verankeren in hun streekplannen.

De provincie Limburg heeft daaraan in 2001 gehoor gegeven door opname van het compensatiebeginsel in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL). Vervolgens heeft de provincie de toepassing van het compensatiebeginsel ook vastgelegd in een aparte beleidsregel Natuurcompensatie (vastgesteld door Gedeputeerde Staten (GS) op 12 november 2002).

Naar aanleiding van de Nota Ruimte (2005) hebben GS in de provincie Limburg het POL op onderdelen EHS herzien. Dit heeft onder andere geleid tot de volgende (beleids)wijzigingen:

- Opdeling van de PES¹ (Provinciale Ecologische Structuur) in de EHS en de POG (Provinciale Ontwikkelingszone Groen).
- Differentiatie van het 'Nee, tenzij' regime in het 'Nee, tenzij' regime voor de EHS conform de Nota Ruimte, een Ontwikkelingsgerichte basisbescherming voor de POG en een Basisbescherming voor kleine bos- en natuurgebieden buiten de EHS en POG.
- Vereenvoudiging van de provinciale natuurcompensatieregeling.

Met name vanwege de behoefte aan meer maatwerk bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt in de POL-herziening op onderdelen EHS een apart planologisch regime voor de POG uitgewerkt. Binnen dit regime staat behoud en ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden voorop (ontwikkelingsgerichte basisbescherming). Met het opdelen van de PES in EHS en POG geeft de provincie aan, naast het realiseren van rijksdoelen, ook een eigen ontwikkelingsgerichte groene ambitie te hebben. Met de POG wordt specifiek bedoeld op de groene gebieden die buiten de EHS zijn gelegen.

¹ Voor de opdeling in EHS- en POG-gebieden was in Limburg sprake van een Provinciale Ecologische Structuur (PES). Deze omvatte naast de bestaande bos- en natuurgebieden ook (zoek)gebieden voor nieuwe natuur en ecologische verbindingzones. Naar aanleiding van de Nota Ruimte heeft de provincie in de POL-herziening op onderdelen EHS (2005) de EHS expliciet onderscheiden ten opzichte van de Provinciale Ontwikkelingszone Groen (POG).

Verder wordt voor kleine bos- en natuurgebieden buiten de EHS in de POL-herziening op onderdelen EHS het 'nee,tenzij' regime vervangen door een basisbescherming. Dit houdt in dat een zorgvuldige belangenafweging dient plaats te vinden, waarbij als uitgangspunt geldt dat afbreuk aan natuurwaarden in beginsel moet worden voorkomen. Naast borging hiervan in bestemmingsplannen van gemeenten vindt borging in veel gevallen ook plaats via toepassing van de Boswet. Indien in de betreffende gebieden ook beschermde soorten voorkomen is daarnaast nog sprake van aanvullende bescherming op basis van de Flora en Faunawet.

Het voornemen in de POL-herziening op onderdelen EHS tot vereenvoudiging van de provinciale beleidsregel Natuurcompensatie uit 2002 heeft gestalte gekregen in een nieuwe beleidsregel; de beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden (vastgesteld door GS op 6 september 2005). De beleidsregel is naast de EHS van toepassing op de POG en bos, landschap- en natuurelementen², die in vigerende bestemmingsplannen bescherming genieten of onder de werkingssfeer van de Boswet vallen.

De beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden beschrijft de provinciale voorwaarden waaronder gecompenseerd kan worden en criteria waaraan compensatie dient te voldoen. Het algemene uitgangspunt is, conform de Nota Ruimte, dat er geen nettoverlies aan natuur-, bos- of landschapswaarden mag plaatsvinden voor wat betreft areaal (kwantiteit), kwaliteit en samenhang. De beleidsregel volgt de nationale wet- en regelgeving en bevat daarnaast enkele, specifiek voor de provincie Limburg geldende, aanvullende voorschriften. Zo dient bijvoorbeeld compensatie in principe gerealiseerd te worden in de POG-gebieden, tenzij sprake is van compensatie van leefgebied van een beschermde soort buiten de POG en kunnen kleine compensaties uitgevoerd worden door bundeling.

In mei 2007 hebben rijk en provincies gezamenlijk het compensatiebeginsel in de EHS op een aantal punten nader uitgewerkt in het document 'Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS saldo-benadering en herbegegrenzen EHS'. De provincies dienen deze spelregels door te laten werken in hun provinciaal ruimtelijk beleid en/of hun beleidsregel voor compensatie. Daarbij is ruimte voor regionale maatwerkoplossingen, zolang wordt voldaan aan het basisprincipe 'geen nettoverlies aan waarden, voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang van de EHS' en provincies hierover transparant zijn naar burgers, bedrijven en bestuurlijke partners. De provincie heeft de Spelregels EHS uitgewerkt in de POL-aanvulling Robuuste verbinding Schinveld - Mook (2007). Opgemerkt wordt dat de door het rijk in overleg met alle provincies opgestelde

² Waaronder houtwallen, poelen, solitaire bomen en waardevolle beplantingen.

Spelregels EHS grotendeels overeenkomen met het bestaande Limburgse beleid van de POL-herziening EHS en dat de beperkte wijzigingen ten opzichte van het POL met de POL aanvulling worden doorgevoerd.

Verder, zo is uit interviews met betrokkenen binnen de provincie gebleken, is de provincie van mening dat de beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden naar aanleiding van de Spelregels EHS geen aanpassing behoeft, omdat de inhoud hiervan al overeenstemt met de Spelregels.

Op basis van de documentanalyse en de interviews met betrokkenen binnen de provincie is gebleken dat Provinciale Staten (PS) in de onderzoeksperiode over de uitvoering van het natuurcompensatiebeleid niet structureel door GS zijn geïnformeerd en daar ook niet om hebben gevraagd. Alleen bij wijzigingen in het beleid en/of vragen/verzoeken van individuele PS-leden heeft informatie-uitwisseling plaatsgevonden. Zo is bijvoorbeeld de herziene Provinciale beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden (door GS vastgesteld op 6 september 2005) ter kennisgeving, als informatief stuk, voorgelegd aan de Statencommissie Ruimte en Groen in hun vergadering van 23 september 2005. Verder zijn bijvoorbeeld naar aanleiding van het rapport van de Algemene Rekenkamer naar bescherming van natuurgebieden (2006) en het rapport van de VROM-Inspectie naar de uitvoering van het compensatiebeginsel enkele vragen gesteld door leden van PS. Uit de reactie van GS hierop komt naar voren dat de provincie van mening is dat zij ter waarborging van een goede en tijdige uitvoering van natuurcompensatie een actief sturende en controlerende rol dient te vervullen. In de reactie op het rapport van de Algemene Rekenkamer wordt met het oog hierop het belang benadrukt van het afgeven van een bankgarantie door de initiatiefnemer. Naast deze maatregel zijn belangrijke maatregelen die in de reactie op het rapport van de VROM-Inspectie aan PS zijn toegezegd:

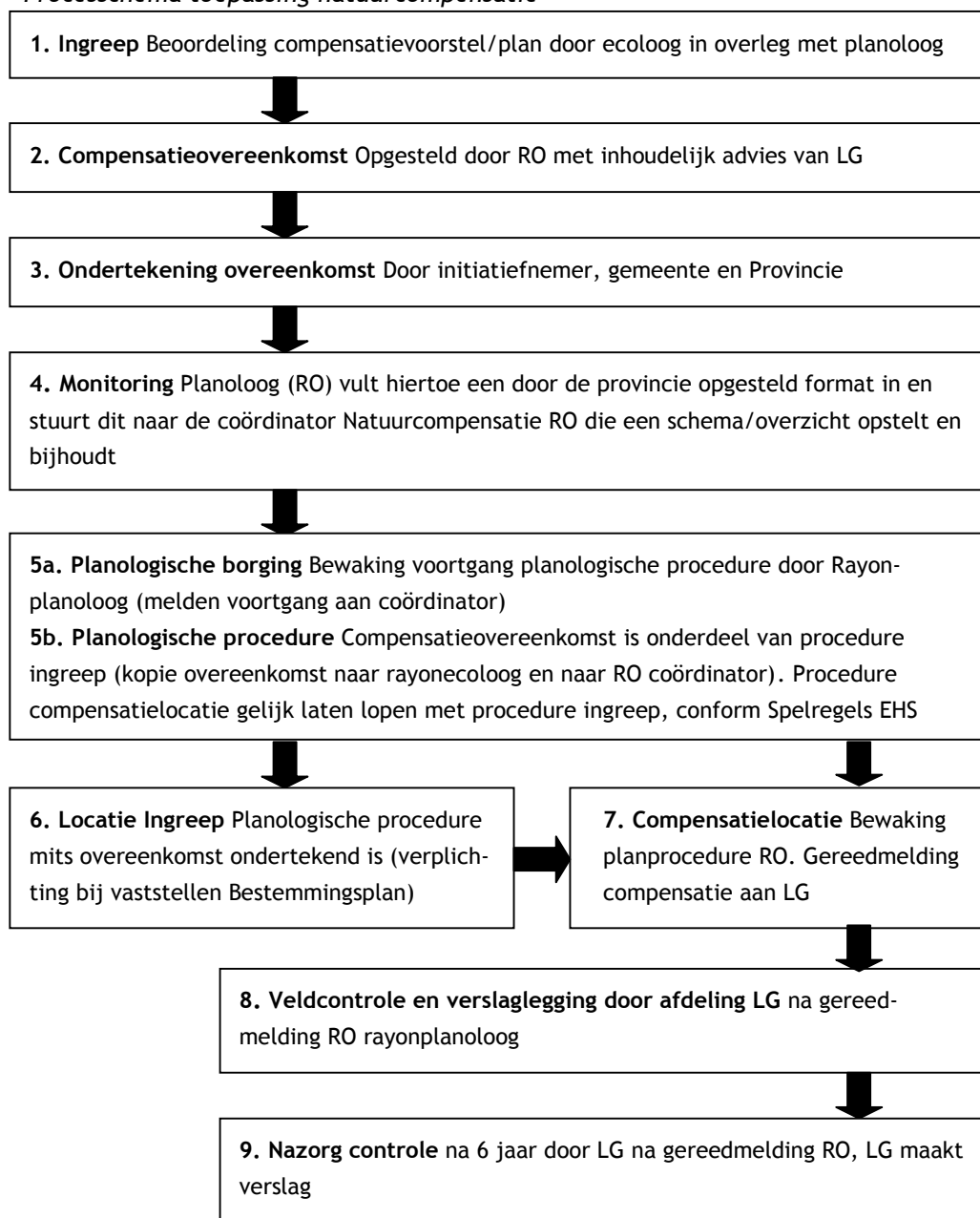
- Scherper monitoren en actief bewaken van gemaakte compensatieafspraken door het opstellen van een overzicht, waarin wordt vermeld wat de ingreep is waarvoor en welke natuurcompensatie geleverd moet worden, welke planologische procedure doorlopen dient te worden, binnen welke termijn de tegenprestatie die in een rechtsgeldige compensatieovereenkomst is vastgelegd dient te worden gerealiseerd. Bij de overeenkomst hoort als sanctiemiddel een bankgarantie vastgelegd te zijn.
- In komende bijeenkomsten met gemeenten in regionaal verband rond het thema Heroriëntatie Ruimtelijke Ontwikkeling zal tevens aandacht worden geschonken aan de natuurcompensatie;
- Het opnemen van het monitoringoverzicht op de provinciale website.

1.2 Interne organisatie

Binnen de provinciale organisatie zijn de afdelingen Ruimtelijke Ontwikkeling (RO) en Landelijke Gebied (LG) belast met de uitvoering van het provinciale

beleid met betrekking tot natuurcompensatie. In onderstaand schema wordt weergegeven welke stappen doorlopen dienen te worden bij de toepassing van natuurcompensatie en welke partijen daarbij betrokken zijn.

Processchema toepassing natuurcompensatie

Aanvragen voor een verklaring van geen bezwaar of goedkeuring van bijvoorbeeld een bestemmingsplan of verlening van een vergunning, komen binnen bij de afdeling RO. Is op grond van de ingreep waarvoor een verklaring van geen bezwaar of goedkeuring wordt aangevraagd natuurcompensatie vereist, dan dient de aanvraag vergezeld te gaan van een compensatieplan.

Dit plan wordt door een rayonecoloog van de afdeling LG, in overleg met een rayonplanoloog van de afdeling RO³, beoordeeld aan de hand van geldende wet en regelgeving⁴.

Naast een compensatieplan dienen afspraken over het realiseren van de compenserende maatregelen te worden vastgelegd in een compensatieovereenkomst (processtap 2). In deze compensatieovereenkomst, waarvan het format is opgesteld door de afdeling RO, dient onder meer te worden aangegeven welke natuurwaarden verloren gaan, wat de oppervlakte en aard van de compensatie is en binnen welke termijn en waar de compensatie moet worden gerealiseerd. Ook wordt de initiatiefnemer verplicht om vóór de uitvoering van de compensatie een inrichtingsplan op te stellen en een bankgarantie te overleggen ter financiële zekerstelling van de uitvoering. Overheden worden van deze laatste verplichting uitgesloten. Verder bevat de overeenkomst nog enkele artikelen die van meer procedurele aard zijn (onvoorziene omstandigheden, geschilregeling, bevoegdheden provincie, looptijd overeenkomst). De overeenkomst dient te worden ondertekend door de initiatiefnemer en/of de gemeente en de provincie (processtap 3).

Vervolgens ziet de provincie erop toe of de overeengekomen afspraken worden nagekomen (monitoring, processtap 4). Hiertoe is door de provincie het format 'registratie natuurcompensatie' opgesteld. Dit format wordt door de planoloog van de afdeling RO, die verantwoordelijk is voor het betreffende rayon waar de ingreep en compensatie plaatsvindt, ingevuld. Deze draagt het vervolgens over aan de coördinator Natuurcompensatie RO, die op basis van de aangereikte gegevens een schema opstelt en gedurende het traject van de natuurcompensatie bijhoudt. Het schema geeft inzicht in de procedure, de datum waarop GS een besluit hebben genomen omtrent de ingreep en de datum van ondertekening van de compensatieovereenkomst, waar de ingreep plaatsvindt⁵, de planologische verankering en bestemming van de compensatielocatie, de compensatie in aantal vierkante meters of hectares, waar de compensatie plaatsvindt, indien relevant de hoogte van de bankgarantie, de einddatum van de overeenkomst, het verloop van de uitvoering van de compensatie en of er een veldbezoek heeft plaatsgevonden na gereedmelding.

Voorts bewaakt de rayonplanoloog met het oog op de planologische borging van de compensatie, de voortgang in de planologische procedure hieromtrent en doet

³ Voor de verdeling van werkzaamheden binnen de afdelingen RO en LG is de provincie Limburg onderverdeeld in respectievelijk 11 en 5 rayons. Voor ieder rayon is een planoloog, respectievelijk ecooloog verantwoordelijk.

⁴ Van november 2002 - september 2005 de beleidsregel Natuurcompensatie en vanaf september 2005 de beleidsregel Mitigatie en compensatie Natuurwaarden, de Flora- en Faunawet en de Boswet.

⁵ EHS, POG of overige gebieden.

hiervan verslag aan de coördinator Natuurcompensatie RO (processtap 5a). Conform de Spelregels EHS dient de planologische procedure met betrekking tot de compensatielocatie gelijk te lopen met de planologische procedure met betrekking tot de ingreeplocatie. De compensatieovereenkomst dient daarom ook onderdeel te zijn van de procedure rondom de ingreep (processtap 5b). De planologische procedure met betrekking tot de locatie van de ingreep kan slechts doorgang vinden indien er een getekende compensatieovereenkomst kan worden overlegd bij het vaststellen van het Bestemmingsplan (processtap 6). Wat de compensatielocatie betreft vindt bewaking van de planprocedure plaats door de betreffende rayonplanoloog van de afdeling RO. Deze geeft de gereedmelding door aan de betreffende rayoncoloog van de afdeling LG (processtap 7). Daarna voert deze rayoncoloog een veldcontrole uit en zorgt voor de verslaglegging daarvan (processtap 8). Tot slot vindt er na 6 jaar een nazorg controle, inclusief verslaglegging daarvan, plaats door de betreffende rayoncoloog van de afdeling LG (processtap 9).

Uit interviews met betrokkenen binnen de provincie is naar voren gekomen dat de processtappen 7 tot en met 9 dienen als ‘alarmsysteem’. Aangegeven is dat dit systeem mede naar aanleiding van het onderzoek van de VROM-inspectie⁶, vanaf 2008 is ingesteld. Naar zeggen van de geïnterviewden werkt het systeem nog niet optimaal. De communicatie/afstemming tussen de afdelingen RO en LG vindt nog niet consequent plaats.

1.3 Definitie natuurkwaliteit

Nationaal niveau

Bij natuurcompensatie speelt het begrip ‘kwaliteit’, naast de begrippen ‘areaal (kwantiteit)’ en ‘samenhang’, een belangrijke rol. In de Nota Ruimte (deel 4, paragraaf 3.3.5.1) wordt het begrip kwaliteit als volgt gedefinieerd:

‘Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken zullen de te beschermen en te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied moeten worden gespecificeerd. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en natuurkwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.’

Het idee om natuurkwaliteit uit te drukken in natuurdoelen stamt uit 1995. Toen heeft het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (LNV), op

⁶ De uitvoering van het compensatiebeginsel bij ruimtelijke ingrepen in de EHS, VROM-Inspectie, mei 2006.

verzoek van onder meer provincies, het 'Handboek natuurdoeltypen in Nederland' uitgebracht. Het doel van dit handboek was aan alle betrokkenen bij de uitwerking en uitvoering van het natuurbeleid eenduidige kwalitatieve aanduidingen voor natuur te bieden. In 2000 heeft het ministerie van LNV de nota 'Natuur voor mensen, mensen voor natuur' (nota NvM) opgesteld. Deze nota bevat een taakstelling voor de (te bereiken) natuurkwaliteit in Nederland. In deze nota worden 27 verschillende soorten natuur, oftewel natuurdoelen onderscheiden. Voor ieder natuurdoel wordt aangegeven hoeveel hectares hiervan (dienen te) worden gerealiseerd. Naar aanleiding van de nota NvM is in 2001 het Handboek natuurdoeltypen in Nederland herzien⁷. In het herziene handboek zijn de 27 natuurdoelen nader uitgewerkt in 92 natuurdoeltypen. Een natuurdoeltype is een in het natuurbeleid nagestreefd type ecosysteem dat een bepaalde biodiversiteit⁸ en een bepaalde mate van natuurlijkheid als kwaliteitskenmerken heeft. Na het verschijnen van de herziene versie van het handboek Natuurdoeltypen in Nederland zijn provincies verzocht kaarten op te stellen waarin zij binnen de provinciale grenzen aangeven welke soort natuur (natuurdoeltypen) in 2018 zowel binnen als buiten de EHS wordt nagestreefd.

In 2003 zijn de provinciale natuurdoeltypenkaarten geaggregeerd in een voorlopige landelijke natuurdoelenkaart (NDK), die in december van dat jaar aan de Tweede Kamer is aangeboden. In de aanbiedingsbrief bij deze voorlopige kaart⁹ wordt aangegeven, dat de landelijke Natuurdoelenkaart naar verwachting eind 2005 in overleg met alle betrokken partijen (rijk en provincies) definitief wordt. Het streven is de kaart zodanig te ontwikkelen dat deze kan dienen als dynamisch toetsingskader voor de gewenste kwaliteit van de natuur in Nederland.

De NDK is anno 2009 nog niet definitief vastgesteld. Eén van de redenen daarvoor is dat provincies verschillende aanpakken hanteren bij het toekennen van natuurdoeltypen, waardoor de provinciale natuurdoeltypenkaarten niet aansluiten op de Nationale natuurdoelenkaart¹⁰. Als gevolg hiervan is sturen op natuurkwaliteit tot nu toe dan ook erg lastig gebleken.

Om sturen op de gewenste natuurkwaliteit wel goed mogelijk te maken zijn rijk, provincies en terreinbeheerders onlangs het project 'Omvorming Programma Beheer/Waarborgen Natuurkwaliteit' gestart.

⁷ Handboek Natuurdoeltypen, Bal et al. 2001

⁸ Een nagestreefde combinatie van biotische en abiotische kenmerken op een bepaalde ruimtelijke schaal. Biotische kenmerken zijn planten- en diersoorten en soortencombinaties. Abiotische kenmerken zijn onder andere de bodem, het reliëf en de hydrologische gesteldheid van een gebied.

⁹ Brief van de minister van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit, Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 200 XIV, nr. 63.

¹⁰ De Index gewogen. Over taal en taalbeheersing. Advies van de commissie Audit Index Natuur, Landschap en Recreatie, 15 oktober 2008.

Doel van dit project is overeenstemming te bereiken over de definitie van natuurkwaliteit en de wijze van monitoring. De betrokken partijen hebben afgesproken een nieuwe 'natuurtaal' te hanteren, waarin natuurtypen, onderverdeeld in beheertypen, centraal staan. Op deze wijze worden de vele verschillende typologieën van rijk, provincies en terreinbeheerders geharmoniseerd en vereenvoudigd.

Momenteel worden er 18 natuurtypen en 58 beheertypen onderscheiden en beschreven in een Index Natuur en Landschap (INL). Ten aanzien van de kwaliteit wordt onderscheid gemaakt in drie kwaliteitsklassen; hoog, middel en laag. De beoordeling van de kwaliteit per type vindt plaats aan de hand van de volgende aspecten:

- biotische kwaliteit (plant- en diersoorten);
- structuurkenmerken (hoge/lage vegetatie, open plekken, en dergelijke);
- milieu- en watercondities (inclusief bodemkwaliteit);
- ruimtelijke condities (grootte en ruimtelijke samenhang van natuurgebieden);
- natuurlijkheid/landschapsvormende processen (verstuing, inundatie, begrazing, en dergelijke).

Provinciaal niveau

De provincie Limburg heeft in de periode 2001 - 2005 in negen stimuleringsplannen vastgelegd welke natuur-, bos- en landschapswaarden zij wil behouden, herstellen en ontwikkelen. Daarmee heeft zij mede invulling gegeven aan het verzoek van het ministerie van LNV (2001) aan provincies om binnen de provinciale grenzen aan te geven welke soort natuur (natuurdoelen) in 2018 zowel binnen als buiten de EHS wordt nagestreefd.

De stimuleringsplannen (natuurdoelenkaarten) hebben ieder betrekking op een landschappelijke regio. Deze regio's zijn weer onderverdeeld in deelgebieden (natuurgebieden, bossen, het agrarisch cultuurlandschap, ecologisch waardevolle stedelijke gebieden en infrastructuur). Voor ieder deelgebied zijn in het betreffende stimuleringsplan natuurstreefbeelden (Limburgse benaming voor natuurdoeltypen) opgesteld. Met de natuurstreefbeelden worden de doelen van het provinciale natuurbeleid gebiedsgericht voor landschappelijke elementen (bos, grasland, veen, heide en dergelijke) weergegeven. De streefbeelden zijn gebaseerd op het voorkomen van kenmerkende planten en dieren en kenmerkende milieuvariabelen. Daarnaast worden relaties met de omgeving en gevoeligheid voor verstoring hierbij aangegeven. De streefbeelden drukken tezamen de natuurkwaliteit uit die in de provincie behouden dan wel ontwikkeld dient te worden.

Om te voorzien in de behoefte van verschillende instanties, die werken aan behoud en herstel van de kwaliteit van natuur, aan aansprekende en begrijpelijke informatie over natuur- en waterdoelen heeft de provincie het Handboek Streefbeelden voor Natuur en Water in Limburg (2003) opgesteld. Dit handboek brengt alle informatie over streefbeelden in tekst en beeld bijeen. Uit interviews met betrokkenen binnen de provincie is naar voren gekomen dat het Handboek Streefbeelden voor Natuur en Water in Limburg onder meer wordt gebruikt bij het beoordelen van de kwaliteit van compensatiemaatregelen zoals deze in natuurcompensatieplannen/compensatie-overeenkomsten zijn opgenomen. De natuurcompensatie dient de verloren natuurwaarden te compenseren en aan te sluiten bij de potenties van de natuurcompensatielocatie en streefbeelden die zijn geformuleerd voor de aansluitende EHS gebieden.

2 Resultaten dossieronderzoek en veldbezoeken

2.1 Uitbreiding sportpark Oirsbeek

Beschrijving project

Het project betreft de uitbreiding van een bestaand sportpark in Oirsbeek met een kantine, kleedruimte, twee voetbalvelden, een oefenhoek, parkeerterrein en groenvoorzieningen. Door realisatie van het project gaan natuurwaarden verloren. Uit een onderzoek van Grontmij (2003) blijkt dat het om 2 hectare (ha) agrarisch gebied gaat dat fungeert als foerageergebied voor de patrijs. Omdat de patrijs voorkomt op de Rode Lijst¹¹ betekent de ingreep dat er leefgebied verloren gaat van een bedreigde soort. Er wordt geen EHS of POG aangetast. Conform de destijds geldende compensatieregeling¹² dient ook bij het verloren gaan van leefgebied van een bedreigde soort compensatie plaats te vinden¹³. Voor het bepalen van de omvang van de compensatie bij broedvogels wordt uitgegaan van de territoriumomvang¹⁴. Voor de patrijs wordt gerekend met een cirkelvormig leefgebied met een straal van 125 meter. Hierdoor komt de compensatieomvang neer op een totale oppervlakte van 4,9 ha. Wordt het compensatiegebied echter optimaal ingericht dan kan worden volstaan met een oppervlak van 1/5 van de totale territoriumomvang, in dit geval 0,98 ha. Voor de patrijs betekent een optimale inrichting dat in het gebied heggen, struwelen, ruderaal terreinen en ruigtestroken moeten worden aangelegd. Door Arcadis (2003) is dit principe als volgt ingevuld; circa 0,25 ha struweel / houtsignet, 0,2 ha ruigtestrook, 0,2 ha graanstrook en 0,35 ha bosplantsoen / struikgewas (totaal 1,0 ha).

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

Op 05-04-2005 hebben GS een verklaring van geen bezwaar ex artikel 19 lid 1 Wro aan de gemeente Schinnen afgegeven. Daarmee werd de aanleg van het sportpark geaccordeerd. Daarvóór, op 29-03-2005, hebben de provincie en de gemeente Schinnen een compensatieovereenkomst getekend. Deze volgt qua opzet het

¹¹ Rode Lijsten zijn een internationaal toegepast middel om de aandacht te vestigen op soorten planten en dieren die bedreigd worden of al verdwenen zijn.

¹² Beleidsregel Natuurcompensatie, 12 november 2002.

¹³ In de vigerende beleidsregel (2005) is deze bepaling niet meer van kracht.

¹⁴ Het betreft een methodiek, die in opdracht van de provincie Limburg is ontwikkeld door bureau Natuurbalans en voor het eerst op systematische wijze is toegepast voor het bepalen van de natuurcompensatie voor de infrastructurele en stedelijke projecten in het gebied Roermond-oost; zie bijvoorbeeld Hoogerwerf (2001). Met het van kracht worden van de huidige beleidsregel Mitigatie en compensatie natuurwaarden wordt deze methodiek door de provincie niet meer gehanteerd, omdat soortenbescherming niet langer onderdeel vormt van de beleidsregel.

standaard format dat voor een dergelijke overeenkomst door de provincie is opgesteld. Arcadis (2003) heeft een compensatieplan opgesteld in de vorm van een inrichtingstekening (schaal 1:2.000). Hierop worden de inrichtingsmaatregelen in de vorm van aan te planten elementen aangegeven. Een toelichting met een beschrijving van het te voeren beheer ontbreekt echter. Van de inrichtingstekening kan worden afgeleid dat de compensatie plaatsvindt binnen het plangebied. Niet duidelijk wordt echter hoe de bos- en natuurwaarden planologisch beschermd worden. Er is geen specifieke bestemming natuur in het bestemmingsplan opgenomen. De compensatie was in januari 2007 gereed, vóór de 'vervaldatum' 05-04-2007. Er heeft door de provincie nog geen veldcontrole plaatsgevonden.

Inhoudelijk

Kwalitatief gezien ziet de compensatie er op papier goed uit. De compensatie vindt plaats nabij de ingreep, zodat de betrokken soort waarvoor de compensatie bedoeld is er in principe van kan profiteren. Ook de inrichtingsmaatregelen, zoals op papier vastgelegd, voldoen aan de biotoopeisen van de patrijs. De omvang van de compensatie is berekend volgens de door de provincie gehanteerde vuistregel. Omdat er nog geen controle door de provincie in het veld is uitgevoerd, kan op basis van het dossieronderzoek niet worden beoordeeld of de uitgevoerde compensatiemaatregelen kwalitatief gezien overeenkomen met de verloren gegane waarden, c.q. overeenkomen met de voorgestelde inrichting.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is gebleken dat aan de zuidkant van het sportpark, waar in het inrichtingsplan een bosplantsoen gepland is, een aantal bomen (els en zoete kers) op een rij achter elkaar zijn aangeplant (zie foto 3.1a). De zoete kers betreft een cultivar, terwijl bij natuurcompensatie echter inheemse soorten verwacht mogen worden. Struiken, zoals aangekondigd in het inrichtingsplan, zijn op de betreffende strook niet aangetroffen. Kortom het in het inrichtingsplan beschreven bosplantsoen is niet gerealiseerd. De aangeplante bomen dienen puur als landschappelijke inpassing van het sportpark.

De grootste compensatieoppervlakte zou gerealiseerd worden aan de noordwest zijde van het park, maar hier is alleen een waterbuffer aanwezig, met daarnaast een pioniervegetatie op (vermoedelijk) afgegraven terrein (zie foto 3.1b). Al met al is de gerealiseerde compensatie kwalitatief gezien ver onder de maat.

Foto 3.1a: Compensatielocatie aan de zuidzijde van het sportpark

Foto 3.1b: Compensatielocatie aan de noordwest zijde van het sportpark

2.2 Oprit A76, Voerendaal

Beschrijving project

Het project betreft de aanleg van een rotonde op de Putterweg - Beersdalweg en een aansluiting van daaruit op de A76. Door realisatie van het plan gaat leefgebied van de torenvalk verloren, onder andere in de vorm van bos. Tevens verdwijnen groeiplaatsen van beschermde plantensoorten, te weten aardaker, bijenorchis, brede wespenorchis, gevlekte orchis, grote keverorchis, rapunzelklokje en rietorchis. De ingreep vindt deels plaats in de EHS, namelijk voorzover het de aantasting van bos en struweel betreft.

Het verlies aan ecotopen is als volgt gespecificeerd (Van Heukelom - Verbeek 2006):

- soortenrijk grasland: 6.200 m²;
- intensief grasland: 150 m²;
- akker: 600 m²;
- bos en struweel: 2.800 m²;
- geleidingsroutes vleermuizen: 500 m;
- randlengte bosschages (torenvalk): 500 m en
- kleine landschapselementen: 780 m².

Uitgaande van de Beleidsregel mitigatie en compensatie natuurwaarden (2005) is compensatie vereist voor de aantasting van het ecotoop 'bos en struweel', dat overigens ook onder de Boswet valt. De kwantiteitstoeslag in de POG/EHS bedraagt in dit geval 33%, zodat de boscompensatie uitkomt op $2.800 \times 1,33 = 3.724 \text{ m}^2$.

In het natuurcompensatieplan (Van Heukelom - Verbeek 2006) wordt de compensatie verder als volgt ingevuld:

Langs de toerit van de Binnenring naar de A76 wordt het ecotoop soortenrijk grasland ontwikkeld. Dit te creëren en te ontwikkelen ecotoop wordt ingezet als compensatie voor de vernietigde ecotopen/natuurdoeltypen waarin de groeiplaatsen van beschermde plantensoorten te vinden zijn. Deze compensatie vindt plaats op basis van de Flora- en faunawet (FfW). Door de compensatie wordt tevens de oppervlakte functioneel jachtgebied van de torenvalk vergroot. Uit een brief van de Provincie Limburg (d.d. 20-12-2005) aan het college van Burgemeester en Wethouders (B&W) van de gemeente Voerendaal blijkt dat is afgesproken dat de natuurcompensatie samen met de natuurcompensatie van de binnenring Heerlen (in totaal 50 ha) zal worden geregeld. De boscompensatie zal plaatsvinden aansluitend op het Imstenraderbos¹⁵. De provincie is van mening dat met uitvoering van de in het compensatieplan voorgestelde compensatie wordt voldaan aan de eisen van de provinciale compensatieregeling.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

Er is geen natuurcompensatieovereenkomst gesloten tussen de gemeente Voerendaal en de Provincie. In een interne e-mail (d.d. 09-09-2008) van de afdeling RO van de provincie wordt opgemerkt dat de verantwoordelijke wethouders van de gemeenten Heerlen en Voerendaal en vertegenwoordigers van Milieudefensiegroep Heerlen, IVN Oude Landgraaf en IVN Heerlen wel een

¹⁵ In bijlage 4 van het rapport van Heukelom - Verbeek (2006) wordt een locatie ter grootte van 3,7 ha aangegeven bij het Imstenraderbos. De betreffende locatie kan echter niet van de bijbehorende kaart worden afgelezen, aangezien van de kaart alleen een zwart/wit-kopie in het dossier aanwezig is en de locatie blijkens de toelichtende tekst met 'een paarse arcering is gemerkt'. In de tekst wordt opgemerkt dat het beoogde compensatiegebied 'naadloos aansluit op de EHS en de POG'

overeenkomst hebben ondertekend (d.d. 13 en 15-10-2004). Volgens deze e-mail is in deze overeenkomst onder andere opgenomen dat de gemeenten zich verplichten om de compensatie uit te voeren zoals beschreven in het natuurcompensatieplan opgesteld door Heukelom - Verbeek (2006). Voorts wordt in de e-mail opgemerkt dat de milieuorganisaties gezamenlijk tot de conclusie komen 'dat in het bestemmingsplan 'Binnenring' voldoende rekening wordt gehouden met de natuur'.

Er is (nog) geen concreet inrichtingsplan opgesteld.

Voor de ontwikkeling van het Imstenraderbos en omgeving is op dit moment een voorontwerp bestemmingsplan buitengebied in voorbereiding. In het nieuwe bestemmingsplan worden de nieuwe natuurontwikkelings- en bosgronden positief bestemd. De beoogde plek voor de natuurcompensatie valt binnen de bestemmingscategorie bos, natuur en landschap en zal de bestemming natuur N of bos N(b) krijgen. Planologisch gezien is er derhalve sprake van een goede bescherming door de toekomstige bestemming natuur of bos.

De locatie voor de compensatie is niet gelijktijdig, zoals voorgeschreven in de Spelregels EHS, met het besluit over de ingreep planologisch verankerd in een bestemmingsplan, in dit geval het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied. Het is ook niet duidelijk of de locatie bij het Imstenraderbos al is toegevoegd aan de EHS.

Inhoudelijk

Voor de Binnenring Parkstad Limburg wordt bijna 50 ha natuur gecompenseerd, waarvan 4 ha bosuitbreiding bij het Imstenraderbos in Heerlen in het kader van onderhavig project. Voor de aanleg van deze compensatiemaatregelen zal uitsluitend gebruik gemaakt worden van inheems bos- en haagplantsoen. Op termijn zullen de gronden worden overgedragen aan Natuurmonumenten, zoals aangegeven in het rapport van Heukelom - Verbeek. Op basis hiervan is de verwachting dat a) de aanplant ook in overleg met Natuurmonumenten zal plaatsvinden en er derhalve op termijn minstens zo grote natuurwaarden terug zullen komen als er verdwijnen door de ingreep en b) er ook een passende beheersvorm wordt toegepast.

De compensatie in de vorm van 4 ha bosuitbreiding is conform de Beleidsregel van de provincie. De locatie van het compensatieperceel, namelijk aansluitend aan het Imstenraderbos, betekent een versterking van de EHS.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

In strijd met de regelgeving is de compensatie nog niet gerealiseerd. Op basis van de beschikbare correspondentie in het dossier constateert de rekenkamer dat deze wordt meegenomen in het compensatieplan voor de Binnenring, dat nog in voorbereiding is.

2.3 Retentiebekken Cauberg, Valkenburg a/d Geul

Beschrijving project

De gemeente Valkenburg a/d Geul heeft, vooruitlopend op de artikel 19, lid 1 Wro- procedure, een retentiebekken aangelegd in het gebied 'De Flip', tussen de wegen Cauberg en Daalhemmerweg. Het betreffende gebied maakt deel uit van de EHS. Naar aanleiding van de aanvraag tot verklaring van geen bezwaar heeft ambtelijk overleg plaatsgevonden tussen de gemeente en de provincie Limburg (d.d. 22-09- 2005). Uit het verslag van dit overleg blijkt dat de provincie aan de gemeente kenbaar heeft gemaakt te moeten zorgen voor natuurcompensatie. De provincie eist dat de gemeente een gebied ter grootte van het retentiebassin, plus de grond eromheen die 'geroerd' wordt bij de aanleg van het bassin, compenseert in een gebied dat ligt binnen de PES. Ook moet de gemeente het 'restgebiedje', dat ligt ten oosten van het bungalowpark en ten zuiden van het bassin tot aan de Daalhemmerweg, zodanig inrichten dat de natuurwaarden in dat gebied hersteld worden. De gemeente is daarna op zoek gegaan naar een geschikte locatie voor de natuurcompensatie en heeft deze gevonden op de locatie 'voormalige voetbalvelden Valkenburgse Boys' aan de Pr. Beatrixsingel¹⁶. De provincie heeft ingestemd met deze locatie. De omvang van de compensatie bedraagt 0,8 ha en beslaat ongeveer de helft van het voormalige sportcomplex.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

De gemeente Valkenburg heeft op 29-01-2004 een aanvraag tot verklaring van geen bezwaar (ex artikel 19 lid 1 Wro) ingediend bij GS voor de aanleg van een retentiebassin. De provincie Limburg heeft vervolgens per brief (d.d. 09-06-2004) aan de gemeente gemeld dat de aanvraag onvolledig is; er is niet getoetst aan EHS-beleid. Ook was het retentiebassin, al voordat GS een besluit hadden genomen over de voorliggende aanvraag verklaring van geen bezwaar, al grotendeels gerealiseerd.

De gemeente heeft op 08-10-2004 de aanvraag aangevuld. De provincie heeft vervolgens per brief (d.d. 22-11-2004) de gemeente laten weten dat de gewenste aanvulling onvoldoende is. Vervolgens is ambtelijk overleg gevoerd op 22-09-2005. Daarbij heeft de provincie kenbaar gemaakt dat de ingreep in de EHS dusdanig is, dat niet kan worden volstaan met de afgifte van een verklaring van geen bezwaar en dat de gemeente een apart bestemmingsplan moet maken. Hierop heeft de gemeente de aanvraag ingetrokken per brief van 03-11-2005. Daarna heeft opnieuw ambtelijk overleg plaatsgevonden (18-01-2006). Daarbij is afgesproken dat het totale gebied 'De Flip' en de compensatielocatie in een bestemmingsplan zullen worden omgezet. Ook is afgesproken dat de provincie de exacte oppervlakte van het te compenseren gebied kenbaar zal maken en per mail de inrichting zal fiatteren.

¹⁶ In het dossier wordt ten onrechte de Mauritslaan genoemd.

Om de werkzaamheden ter plaatse af te ronden is er voor gekozen vooruitlopend op het nieuwe bestemmingsplan de aanlegvergunning aan te vragen.

Deze is opnieuw ingediend op 23-01-2006. De provincie is akkoord gegaan met de inrichting van 'De Flip' en het aangrenzende gebied en heeft op 14-02-2006 de gevraagde verklaring afgegeven.

Zoals afgesproken heeft de gemeente de procedure gestart voor de wijziging van het bestemmingsplan op de Cauberg en daaraan gekoppeld de wijziging van de bestemming van de gronden voor de compensatie aan de Pr. Beatrixsingel.

Daartoe heeft de gemeenteraad een voorbereidingsbesluit genomen op 03-04-2006. Er is op dit moment sprake van een ontwerp bestemmingsplan. Er is geen inrichtings- en beheersplan opgesteld.

De provincie heeft met de gemeente afgesproken (ambtelijk overleg d.d. 18-01-2006) dat volstaan kan worden met een globale schets. Deze ontbreekt echter in het dossier en ook is niet duidelijk of deze ter beoordeling aan de provincie is voorgelegd. Inmiddels is de compensatie uitgevoerd, maar een overeenkomst is niet opgesteld. De provincie heeft het compensatieperceel al wel toegevoegd aan de EHS.

Inhoudelijk

Aangezien er geen natuurcompensatieplan in het dossier aanwezig is¹⁷ en evenmin een compensatieovereenkomst, is het niet mogelijk een inhoudelijke beoordeling te geven van de compensatie. Ook is uit de in het dossier aangetroffen correspondentie tussen de provincie en de gemeente Valkenburg niet op te maken welke waarden precies verloren gaan en op welke wijze deze worden gecompenseerd. Vermoedelijk betreft het een agrarisch perceel, want er wordt door de provincie in genoemde correspondentie geen gewag gemaakt van bijzondere waarden. Een één-op-één compensatie zou in dat geval voldoende zijn. Verder kan aan de hand van de ligging van het retentie bassin en de sportvelden van Valkenburgse Boys worden vastgesteld, dat de compensatielocatie in de POG gelegen is en aan alle kanten wordt begrensd door de EHS. Het zal zo een onderdeel gaan vormen van het natuurgebied aangrenzend aan de Geul. Daarmee wordt voldaan aan de voorwaarde ten aanzien van de ligging van de compensatie. De locatie voor de compensatie is echter niet, conform de Spelregels EHS, gelijktijdig met het besluit over de ingreep, planologisch verankerd in een bestemmingsplan. Wel is al een voorbereidingsbesluit genomen.

¹⁷ Bureau Van Heukelom-Verbeek zou voor De Flip een inrichtings- en beheersplan hebben gemaakt (brief Gemeente Valkenburg aan Provincie. Limburg, d.d. 23-01-2006).

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is gebleken dat de percelen bedoeld ter compensatie voor de aanleg van het retentiebekken Cauberg (een deel van het voormalige sportcomplex Valkenburgse Boys) thans aan te merken zijn als ruig grasland (zie foto 3.3) en door paarden worden beweide. Enerzijds betekent dit dat de percelen niet (meer) intensief worden gebruikt. Anderzijds is niet duidelijk welke natuurwaarden men voor de percelen nastreeft (er is immers ook geen inrichtingsplan opgesteld). In elk geval is duidelijk dat er nog geen inrichtingsmaatregelen zijn getroffen.

Het perceel heeft zeker natuurpotenties, gezien de aanwezige freatofyten langs de aangrenzende beek: beekpunge, bosbies, moerasspirea, slanke sleutelbloem en zwarte zegge. Het perceel zou goed ingericht kunnen worden als biotoop voor amfibieën, met name door het aanleggen van een poel. Begrazing dient bij voorkeur plaats te vinden met grote grazers, maar geen paarden zoals dat nu het geval is.

Foto 3.3: Compensatielocatie Valkenburg

2.4 Fietspad Horst-Lottum, Horst a/d Maas

Beschrijving project

De route Meldersloseweg-Lottumseweg-Horsterdijk tussen Horst en Lottum vormt een belangrijke verkeersroute. Hiervan maken onder meer veel kinderen uit Lottum gebruik, die op de fiets educatieve voorzieningen in Horst en omgeving bezoeken. Het project betreft de aanleg van een 2-strooks vrij liggend fietspad tussen rotonde Meldersloseweg-Witveldweg en de Zandterweg.

Hierdoor gaat een strook bos van 5 meter breed, met een totale oppervlakte van 3.100 m², verloren. Dit bos maakt deel uit van de EHS en valt tevens onder de Boswet. Conform de destijds geldende beleidsregel Natuurcompensatie (2002) dient voor het bos dat verloren gaat een kwaliteitstoeslag van 2/3 te worden toegepast, zodat de benodigde compensatieoppervlakte 5.160 m² bedraagt. De bedoeling is de natuurcompensatie te realiseren op percelen Grubbenvorst H236 en H237¹⁸. De totale oppervlakte van deze percelen bedraagt 1,35 ha. In de natuurcompensatieovereenkomst is vastgelegd dat de compensatie zal plaatsvinden door het aanleggen van bos en/of houtwallen. Voor de aanplant zal inheems plantmateriaal worden gebruikt. Uit een e-mail van de gemeente (d.d. 01-12-2006) blijkt dat de Bosgroep Limburg een inrichtingsplan zal opstellen en de gemeente voornemens is in maart 2007 aan te planten.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

Op 07-07-2005 hebben gemeente en provincie een natuurcompensatieovereenkomst getekend, conform het standaard format, nadat GS op 05-07-2005 al goedkeuring hadden verleend aan het bestemmingsplan 'Fietspad Horst-Lottum'. Omdat ten tijde van de overeenkomst de locatie van de compensatie nog niet bekend was, zijn in artikel 4 alleen enkele randvoorwaarden gesteld, waaraan de locatie dient te voldoen; zo dicht mogelijk bij de plaats van de ingreep, bij voorkeur grenzend aan bestaande of geprojecteerde bos- of natuurgebieden en niet op gronden die al in het kader van een ander project als compensatielocatie zijn aangewezen. De compensatielocatie leek eind november 2006 bekend te zijn (zie voetnoot 19). Bij nader inzien bleken deze percelen kennelijk toch niet ingezet te kunnen worden. Uit de gevoerde correspondentie, zoals opgenomen in het dossier, kan de reden hiervoor niet worden afgeleid. Wel is duidelijk dat de uitvoering van de compensatie hierdoor vertraging heeft opgelopen. Voor de aanplant, die conform de overeenkomst uiterlijk juli 2007 gerealiseerd zou moeten zijn (artikel 3), is door de provincie uitstel verleend tot voorjaar 2008, zo blijkt uit de tussen de gemeente en provincie gevoerde correspondentie. Een kaart van de locatie van de uiteindelijk gekozen percelen, is niet in het dossier aanwezig. Ook het aangekondigde inrichtingsplan van de Bosgroep ontbreekt (artikel 5 overeenkomst). Bestemming naar bosgebied zal worden opgenomen in de integrale herziening van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied. Op dit moment is dit bestemmingsplan in voorbereiding.

¹⁸ deze nummers zijn ontleend aan een e-mail van de gemeente d.d. 16-02-2009 aan de rayonplanoloog van de provincie, maar worden in het dossier (nog) niet genoemd. Daarin is ten aanzien van de locatie alleen nog een e-mail opgenomen van de gemeente d.d. 01-12-2006, waarin wordt aangegeven dat de compensatie zal plaatsvinden op percelen Grubbenvorst, sectie H, nummers 234 en 286. Het betreft gemeentepercelen die per 1 januari 2007 pachtvrij worden gemaakt

Inhoudelijk

Aangezien er (nog) geen inrichtings- en beheersplan is opgesteld, althans deze zijn niet in het dossier aanwezig, is over de kwaliteit van de natuurcompensatie op papier geen oordeel te geven. Wel geeft het opstellen van een dergelijk plan door de Bosgroep vertrouwen dat de kwaliteit van zowel de inrichting als het beheer gewaarborgd is. De oppervlakte voldoet aan de randvoorwaarden, die daartoe in de Spelregels EHS worden gesteld.

Ook sluiten de compensatiepercelen aan de bestaande EHS aan. De locatie voor de compensatie is echter niet conform de Spelregels EHS gelijktijdig met het besluit over de ingreep planologisch verankerd in een bestemmingsplan, in dit geval het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied. Het is nog onduidelijk of de compensatiepercelen al toegevoegd zijn aan de EHS.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Tijdens het veldbezoek is op de compensatielocatie (een tweetal voormalige akkerbouwpercelen) jonge aanplant van bomen en struiken aangetroffen (zie foto 3.4). Het betreft inheems plantmateriaal: berk, boswilg, hazelaar, linde, sleedoorn, vuilboom en zomereik. In de kruidlaag groeit onder andere kleine pimpernel, een soort die de verschraling indiceert.

De natuurcompensatie is correct uitgevoerd. De enige kritische noot die geplaatst zou kunnen worden is dat beide percelen omringd worden door bos. Het behouden van een open plek in het bos zou uit ecologisch en landschappelijk oogpunt te verkiezen zijn geweest boven bosaanplant. Er zijn bijvoorbeeld duidelijke potenties voor de ontwikkeling tot heischraal grasland. Of deze overwegingen bij de keuze voor deze plek voor de natuurcompensatie ook een rol hebben gespeeld is niet bekend.

Foto 3.4: Compensatielocatie bij pompstation Lottum

2.5 Gommans en Platveld Flowers, Meijel

Beschrijving project

Het project betreft het realiseren van glasopstanden (7.000 m²), een hemelwaterbassin (10.500 m²), een bedrijfswoning (180 m²) en overige ruimten zoals substraat en aanvoerruimte (3.400 m²) op een kavel ter grootte van circa 10 ha aan de Langstraat in de gemeente Meijel.

Uit onderzoek, uitgevoerd door het IVN (Smets, 2004), blijkt dat door realisatie van het project leefgebied van een tweetal steenuilparen wordt verstoord (twee territoria). Na realisatie van het kassencomplex zal het grootste deel van het plangebied niet meer geschikt zijn als foerageergebied voor de steenuil.

Omdat de steenuil voorkomt op de Rode Lijst, betekent realisatie van het plan dat leefgebied verloren gaat van een bedreigde soort. Er wordt geen EHS of POG door aangetast. Conform de destijds (begin 2005) geldende compensatieregeling van de provincie dient ook bij het verloren gaan van leefgebied van een bedreigde soort compensatie plaats te vinden. Voor het bepalen van de omvang van de compensatie bij broedvogels wordt uitgegaan van de territoriumomvang (zie ook paragraaf 3.1). Voor de steenuil wordt gerekend met een cirkelvormig leefgebied met een straal van 225 meter. Hiervan uitgaande betekent realisatie van het plan dat er 7,5 ha territoria van de steenuilparen wordt aangetast.

Wordt het compensatiegebied echter optimaal ingericht dan kan worden volstaan met een compensatieoppervlak van 1/5 van de totale territoriumomvang, in dit geval 1,5 ha.

In het rapport van IVN is dit principe vertaald in een compensatie in de vorm van een biotooptimalisatie op het terrein grenzend aan de te bebouwen kavel. Hier worden een aantal natuurstroken ingericht, een houtwal, laanbeplanting, kruidenrijke ruigtes met onder andere bessendragende struiken, een lage strook zonder struiken en een strook met granen. Aan de zuidkant sluit deze strook meteen aan op een open agrarisch gebied dat als alternatief foerageergebied dienst kan doen. Er is door het Ministerie van LNV een ontheffing ex art. 75 FfW verleend voor de steenuil op 01-09-2005¹⁹, waarmee de voorgenomen compensatie ook op rijksniveau is geaccordeerd.

¹⁹ Tegen deze ontheffing is beroep aangetekend door IVN. De Rechtbank Roermond heeft dit beroep ongegrond verklaard (06-12-2006) en daarbij het volgende overwogen. DLG heeft bij advisering in het kader van de ontheffingverlening geconcludeerd dat de natuurcompensatie die is opgenomen in de ontheffingsvoorwaarden in kwaliteit overeen komt met de conclusies uit het natuuronderzoek van de heer Smets. Uit de eigen compensatieberekening van DLG is voorts gebleken dat de ontheffinghouder meer compenseert dan noodzakelijk is om de gunstige staat van instandhouding van de steenuilpaartjes te garanderen en dat de berekende compensatie meer dan voldoende compensatie biedt voor het verlies van marginaal foerageergebied. DLG is van mening dat de schriftelijke toezegging van de ontheffinghouder alsmede de privaatrechtelijke BOM+ en Natuurcompensatieovereenkomst waarbij de aanplant en het beheer is omschreven en geborgd, voldoende garantie bieden voor het beheer van de compensatie. DLG acht voorts door de gefaseerde uitvoering van het plan het voedselaanbod voor de steenuil voldoende gewaarborgd.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 26-06-2007 het Bestemmingsplan Buitengebied, wijziging ex artikel 11 Wro, Gommans Flowers/Platveld Flowers van de gemeente Meijel goedgekeurd. De wijziging houdt in de toekenning van de bestemming agrarische bouwkaavel aan Gommans- en Platveld Flowers voor het oprichten van een glastuinbouwbedrijf gelegen aan de Kampsteeg/Langstraat/Donkerpeelkenschweg. In 2005 hadden de betrokken partijen (initiatiefnemer, gemeente Meijel en provincie Limburg) al een natuurcompensatieovereenkomst opgesteld en ondertekend (d.d. 08-04-2005). Deze overeenkomst voldoet aan het daartoe opgestelde format van de provincie. In de overeenkomst worden zaken als de aard, omvang, locatie en termijn van de compensatie, zoals hierboven beschreven, bekrachtigd. Ten aanzien van de termijn van 2 jaar (artikel 4) wordt als voorbehoud gemaakt dat deze bij eventuele beroepsprocedures begint na uitspraak van de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (RvS). Aangezien de RvS op 08-10-2008 de ingebrachte bezwaren tegen het bestemmingsplan ongegrond heeft verklaard, betekent dit dat de compensatie uiterlijk op 08-10-2010 gerealiseerd dient te zijn. Op basis van de dossierstudie kan niet worden vastgesteld of de compensatie al is uitgevoerd; het dossier bevat hierover geen rapportage van de gemeente aan de provincie.

Ten aanzien van de planologische zekerstelling van de compensatie is op te merken dat in het bestemmingsplan geen aparte bestemming is toegekend aan de natuurstroken.

Bij de natuurcompensatieovereenkomst is wel een inrichtingsplan gevoegd, maar een beheersplan, dat conform de overeenkomst ook verplicht is en tevens voor het garanderen van de kwaliteit op langere termijn nodig is, ontbreekt. In dit verband is het illustratief te citeren uit de zienswijze van IVN (d.d. 03-03-2007): 'Ten aanzien van het beheren van de compensatiegronden is geen termijn aangegeven. Deze zou op zijn minst net zo lang gegarandeerd dienen te zijn als de duur van de aanwezigheid van glasopstanden. Deze voorwaarde zou in de overeenkomst en ook in de bankgarantie moeten worden meegenomen. De bestemming van de compensatiegronden dient gewijzigd te worden in 'natuur'. Het beste is dat deze gronden (door de overheid) verworven worden en/of dat het beheer in handen gesteld wordt van een terreinbeherende natuurbeschermings- dan wel vrijwilligersorganisatie. De compensatie moet niet gelijktijdig, maar voor de aanvang van de werkzaamheden worden gerealiseerd.'

Inhoudelijk

Door aanleg van in totaal 1,5 ha optimaal foerageergebied wordt het verlies van (thans) suboptimaal foerageergebied gecompenseerd. Door rondom het kassencomplex singels en ruigtestroken aan te leggen, waarvan 1,2 ha voor beide steenuilparen direct bereikbaar is en op minder dan 225 m afstand van hun broedlocatie is gelegen, komt de compensatie in principe ten goede aan de getroffen steenuilparen.

De aard en omvang van de compensatie is in overeenstemming met door de provincie opgestelde richtlijnen. Door de gekozen inrichting, zoals beschreven in het inrichtingsplan, wordt ervoor gezorgd, dat er nieuw geschikt leefgebied ter grootte van 1,2 ha voor beide paren steenuilen binnen hun homerange wordt gerealiseerd. De overige 0,3 ha is gelegen aan de oostzijde van het plangebied buiten de homerange van de beide steenuilparen. Deze is echter via de laanbeplanting aan de noordzijde van de kassen voor het noordelijk paar steenuilen bereikbaar. Door de aanleg van een brede singel met mantel en kruidenrijke zoom, waarbij tweejaarlijks een graan-kruidenrijke vegetatie wordt ingezaaid, wordt kwalitatief goed en geschikt jachtgebied voor de steenuil ingericht. Dit betekent een significante verbetering van het leefgebied, waardoor de gunstige staat van instandhouding van de soort in het plangebied niet in het geding zal komen. De compensatie wordt ingevuld conform de voorstellen van het IVN. Op papier gezien is er dan ook sprake van een kwalitatief goede natuurcompensatie. De provincie onderstreept dit ook in haar verweerschrift van 17-10-2007 inzake ingestelde beroepen tegen de goedkeuring van het bestemmingsplan: 'Wij hebben geoordeeld dat de inpassing en compensatie die op basis van de overeenkomst plaats zal vinden, voldoende kwaliteit terugbrengt in het landschap.' Ook wordt daarin de rol van de provincie inzake de monitoring benadrukt: 'De uitvoering van dergelijke overeenkomsten wordt door ons gemonitord. Indien blijkt dat de compensatie niet tijdig wordt uitgevoerd, vorderen wij nakoming van de in de overeenkomst vastgelegde verplichtingen. In dit kader voert ook de VROM-inspectie regelmatig controles uit om nakoming van deze overeenkomsten te waarborgen. Hoewel appellanten dus geen partij zijn bij de overeenkomst, is nakoming hiervan verzekerd door een intensieve monitoring op de uitvoering van de compensatie door de VROM-inspectie en door ons.'

Beoordeling project op basis van veldbezoek

De ingreep heeft nog niet plaatsgevonden. Ook zijn er in het veld geen tekenen aangetroffen die er op wijzen dat deze spoedig zal plaatsvinden. De compensatie is binnen het plangebied van de uitbreiding gepland. Daar is ook nog niet mee begonnen.

2.6 Bedrijventerrein Windmolenbos Haelen

Beschrijving project

Het project betreft de uitbreiding van het bedrijventerrein Windmolenbos in de gemeente Haelen. De gemeente heeft daarvoor een partiële herziening van het bestemmingsplan uitgevoerd. De uitbreiding van het bedrijventerrein is voorzien op een groenstrook, die zal worden verplaatst. De nieuwe groenstrook wordt aan de zuidzijde van de aan te leggen ontsluitingsweg aangelegd. Deze gronden, in het vigerende bestemmingsplan bestemd als 'Agrarisch gebied met landschappelijke en/of natuurlijke waarde', zijn in deze partiële herziening

bestemd als 'Groenvoorzieningen'. In oktober 2004 is door BRO een verkennend natuuronderzoek uitgevoerd. Door middel van archief- en veldonderzoek is een beeld verkregen van de actuele gebiedskenmerken, de kwaliteit van houtopstanden en diersporen. Uit dit onderzoek blijkt dat de natuurwaarden gering zijn en dat uitbreiding van het bedrijventerrein de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige soorten, namelijk grondgebonden zoogdieren, vleermuizen en broedvogels, niet in gevaar brengt. Door de ingrepen zal een vijftal boselementen verloren gaan, die deel uitmaken van de EHS en ook onder de werkingssfeer van de Boswet vallen.

De berekende compensatie voor het verlies van deze boselementen is als volgt:

- verlies boselementen 1+2+3 (>25 jaar oud): 2.927 m², toeslag 2/3: 1.951 m²;
- verlies boselementen 4+5 (<25 jaar): 6.550 m², toeslag 1/3: 2.183 m².

De totale compensatiebehoefte komt zo op 13.611 m² (afgerond 1,4 ha).

De compensatie wordt op twee manieren ingevuld: De groenzone langs de zuidelijke verbindingsweg wordt ingericht als bos en struweel; hier kan 0,59 ha worden gerealiseerd, liggend binnen het plangebied. In verband met beperkingen vanwege de aanwezigheid van een hoogspanningsleiding, worden alleen laag blijvende houtige gewassen aangeplant, die in landschappelijk opzicht goed passen: meidoorn, wegedoorn, sleedoorn, boswilg, gelderse roos en hondsroos. Aan de zuidkant moet gezorgd worden voor een geleidelijke overgang met lage struiken en een kruidachtige vegetatie naar het agrarisch gebied. Hierdoor krijgt de nieuwe groenstrook ook een toegevoegde waarde voor vlinders en andere insecten. Voor de compensatie van de overige 0,81 ha wordt een voormalige zandput langs de omgeleide provinciale weg ingericht met bos en struweel. Het betreft een oppervlakte van 8.662 m² (0,87 ha). De gronden sluiten aan op het bos ten oosten van de Broekweg waarin het infiltratiebassin wordt aangelegd.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 11-05-2005 de Partiële Herziening bestemmingsplan Omleiding Maascentrale - Uitbreiding bedrijventerrein Windmolenbos goedgekeurd.

Aansluitend hierop (d.d. 27-07-2005) hebben de gemeente Haalen en de provincie een natuurcompensatieovereenkomst getekend²⁰. De overeenkomst is opgesteld conform het standaard format. Aan het eerste deel van de compensatie, zijnde 0,59 ha bos en struweel, is in het bestemmingsplan de bestemming 'groenvoorziening' gegeven. Waarom voor deze bestemming is gekozen en niet de bestemming 'natuur', wordt niet duidelijk.

Ten aanzien van het tweede deel van de compensatie (0,87 ha), de voormalige 'zandwinput', geldt dat dit gebied in het compensatieplan voor de RW73-Zuid wordt meegenomen. Aangenomen mag worden dat deze gronden te zijner tijd de

²⁰ De overeenkomst ontbreekt in het dossier, maar is wel in een aparte map bij de afdeling RO aanwezig.

bestemming bos of natuur zullen krijgen. Hierover wordt in het dossier echter niets opgemerkt. Een inrichtings- en beheersplan voor de compensatiepercelen is niet in het dossier aanwezig. Volgens artikel 6 van de overeenkomst is hiervoor opdracht verleend aan de Grontmij in samenspraak met de toekomstige beheerder/eigenaar, stichting 'Het Limburgs Landschap'. Verder ontbreekt een kaart met de locatie van deel b van de compensatie (bijlage 2 bij artikel 11 van de overeenkomst).

Inhoudelijk

De inrichting met struweel (eerste deel van de compensatie), aansluitend aan agrarisch gebied, betekent in principe een biotoopverbetering voor soorten die aan kleinschalig agrarisch gebied gebonden zijn, zoals de das (die in deze omgeving een burcht bewoont) en akkervogels als patrijs en biedt tevens foerageergebied voor vleermuizen. Daarmee wordt in voldoende mate gecompenseerd voor verlies van natuurwaarden in de huidige situatie, die vrij gering zijn. De compensatie sluit min of meer aan op de EHS c.q. POG. Met betrekking tot de resterende 0,81 ha (tweede deel) geldt dat deze aansluiten op bestaand bos (EHS) en daarmee de kwaliteit daarvan vergroten. Het opstellen van een inrichtingsplan in samenspraak met Limburgs Landschap en overdracht van het beheer van de gronden aan deze instantie geeft vertrouwen voor zekerstelling van de kwaliteit op lange termijn.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is naar voren gekomen dat de compensatie op beide percelen is gerealiseerd en dat dit conform het compensatieplan is uitgevoerd (zie foto's 3.6a en 3.6b).

Foto 3.6a: Compensatielocatie Windmolenbos (eerste compensatieperceel)

Foto 3.6b: Compensatielocatie voormalige zandwininput (tweede compensatieperceel)

2.7 Woningbouw De Kreppel, Heythuysen

Beschrijving project

Het plangebied van bestemmingsplan De Kreppel is gelegen aan de noordzijde van Heythuysen, langs de Noorderbaan en vormt volgens de gemeente de enige nog overgebleven mogelijkheid voor woningbouw in deze woonkern.

Door realisatie van De Kreppel in agrarisch gebied gaat een deel, namelijk 3 ha, van het leefgebied van de steenuil verloren. Dit blijkt uit onderzoek van BRO (2005).

Voor deze beschermde en bedreigde soort (Rode Lijst) was tot oktober 2005 compensatie vereist op grond van de provinciale Beleidsregel Natuurcompensatie. De steenuil leeft in Nederland met name in kleinschalige cultuurlandschappen, waar weilanden, akkers en houtwallen elkaar afwisselen.

De compensatie zal bestaan uit:

- de aanleg van een ecologische groenstrook van 8,5 x 185 m direct langs de westgrens van het bestemmingsplangebied, met knotwilgen en een kruidenrijke grasstrook (waarvan een deel waterinfiltratiezone), die twee maal per jaar wordt gemaaid (compensatieperceel 1);
- de aanleg van een perceel van 30 x 55 m (825 m²), in te planten met knotwilgen of hoogstamfruitbomen en daaronder een kruidenrijke graslandruigte (compensatieperceel 2). Een strook van circa 5 meter dient eenmaal per jaar (eind juni) en de rest van het perceel tweemaal per jaar gemaaid te worden;
- aanvullende inrichtingseisen bij het natuurcompensatieplan De Bevelanden, behorend bij het gelijknamige bestemmingsplan (compensatieperceel 3). Dit houdt in dat in het beekdal knotwilgen worden aangeplant.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 20-12-2005 goedkeuring verleend aan het bestemmingsplan De Kreppel. Daarvóór, op 14-07-2005 en 26-08-2005, hebben respectievelijk de gemeente en de provincie een natuurcompensatieovereenkomst getekend. Deze overeenkomst is opgesteld conform het standaard format van de provincie. Bij de overeenkomst is een compensatieplan gevoegd, waarin de inrichting van de compensatiepercelen, alsmede het beheer gedetailleerd beschreven worden. Op basis van de dossierstudie kan niet worden vastgesteld of de compensatie al is uitgevoerd; het dossier bevat hierover geen rapportage van de gemeente aan de provincie. Over een eventuele vertraging is evenmin iets in het dossier te vinden. Conform artikel 4 van de overeenkomst zou de compensatie eind 2007 gerealiseerd moeten zijn.

In het bestemmingsplan is de strook langs de westgrens bestemd als 'groen- en speelvoorzieningen'. In de bestemmingsvoorschriften is niets opgenomen over deze strook. De bestemming van compensatieperceel, genoemd onder punt 2 moet nog gewijzigd worden naar 'natuur'. Dit wordt meegenomen in het bestemmingsplan Buitengebied, welke thans in voorbereiding is. Daarin zal naar verwachting ook de bestemming van 'compensatieperceel 3' gewijzigd worden. Omdat dit perceel binnen het Natuurcompensatieplan voor De Bevelanden valt, lijkt hier de kwaliteit voor de lange termijn op papier gewaarborgd.

Inhoudelijk

Er ontbreekt een verantwoording van de kwantiteit, zowel wat betreft het verlies aan leefgebied als wat betreft de compensatieverplichting. Conform de provinciale richtlijn zou in dit geval 20% van het verlies van het leefgebied gecompenseerd moeten worden, derhalve een maximale omvang van 6.000 m² moeten bedragen²¹. Hiervan wordt binnen het plangebied circa 2.400 m² gerealiseerd. Verder worden langs de Bevelandse beek knotwilgen geplant, maar niet duidelijk is om welke oppervlakte het hier gaat.

Kwalitatief gezien, namelijk qua biotopen, is de compensatie op papier goed; de voorgestelde inrichting van de compensatiepercelen in het genoemde rapport van BRO is zodanig dat aan de biotoopvereisten van de steenuil wordt voldaan²². De compensatie vindt voor een deel ook binnen het bestaande territorium van de steenuil plaats, zodat de betreffende populatie er ook van kan profiteren.

²¹ Er van uitgaande dat het plangebied in zijn totaliteit tot het leefgebied van de steenuil behoort.

²² Het ideale leefgebied van de steenuil bestaat uit de volgende elementen: een open tot halfopen landschap met afwisselend korte en verruigde vegetatie; voldoende nestplaatsen in bomen, gebouwen of nestkasten; een gevarieerd aanbod van prooien; voldoende zit- en uitkijkplaatsen om te foerageren of te rusten; geen gebruik van insecticiden of andere pesticiden in het territorium of de directe omgeving.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is gebleken dat de inrichting van de compensatiepercelen 1 en 2 is voltooid. Bij perceel 1 bestaat de inrichting uit een rij wilgen langs de weg en een kruidenrijke grasstrook die tevens het talud vormt van een hemelwaterberging (zie foto 3.7a). De gerealiseerde compensatie komt kwalitatief gezien overeen met de voorgestelde inrichting van het perceel. Op compensatieperceel 2 zijn een negental fruitbomen aangeplant. Deze zijn beschermd tegen vraat van grazers. Het is overigens niet bekend of de gemeente het grasland ook daadwerkelijk wil laten begrazen. Het hek (zie foto 3.7b) suggereert dit wel. De compensatielocatie betreft een zeer klein perceel, dat zo op het eerste gezicht niet overeenkomt met de vereiste omvang (825 m²). Het perceel is gelegen aan de rand van de bebouwde kom. De huidige staat waarin het perceel zich bevindt biedt niet of nauwelijks toegevoegde waarde voor de steenuil (waarvoor de compensatie bedoeld is). Er zijn bijvoorbeeld geen steenuilkasten geplaatst en/of knotwilgen langs de weg. Het perceel heeft vooralsnog een zeer kale aanblik en is voorlopig niet geschikt als leefgebied voor de steenuil.

Hoewel de ingreep al heeft plaatsgevonden, is op het derde perceel nog geen enkele vorm van compensatie gerealiseerd. Het betreffende perceel is thans nog als boomkwekerij in gebruik (zie foto 3.7c). Uit navraag is gebleken dat het perceel, ondanks dat het is aangewezen als compensatielocatie, door de gemeente verpacht wordt aan een agrariër. Al met al is vooralsnog sprake van een compensatie waarbij afbreuk wordt gedaan aan de kwaliteit van natuur.

Foto 3.7a: Compensatieperceel 1 Heythuysen

Foto 3.7b: Compensatieperceel 2 Heythuysen

Foto 3.7c: Compensatieperceel 3 Heythuysen

2.8 Aanleg rotonde Well, Bergen

Beschrijving project

Het project betreft de aanleg van een rotonde op de kruising N270 en N271 in de gemeente Bergen. Hierdoor wordt een stukje bos ter grootte van 2.659 m² aangesneden, behorende tot de EHS en vallend onder de werkingssfeer van de Boswet. Het bos betreft soortenarm, oud naalddhout en jonge loofhoutaanplant (eik). Het plangebied voor de aanleg van de rotonde ligt grotendeels in een aangewezen gebied in het kader van de Habitat- en Vogelrichtlijn. De natuurwaarden zijn onderzocht door bureau Natuurbalans (De Goeij & Krekels 2005).

In de periode mei en juni 2004 is een veldonderzoek uitgevoerd. Er zijn geen beschermde planten aangetroffen. Er komen geen habitattypen voor waarvoor het Habitatrichtlijngebied (Natura 2000-gebied) Maasduinen is aangewezen. Van de vleermuizen is alleen de dwergvleermuis jagend aangetroffen, maar geen verblijfplaatsen van deze soort. Van de overige zoogdieren is alleen konijn aangetroffen. De broedvogelbevolking bestaat uit algemene zangvogels. Er zijn geen amfibieën of reptielen waargenomen en ook geen beschermde insecten. Daarom is de conclusie getrokken dat er geen ontheffing nodig is op grond van de FfW.

Ter vervanging van de vernietigde oppervlakte bos zal 4.414 m² worden gecompenseerd; hierin is een kwantiteitstoeslag van 66% verdisconteerd. De compensatie zal worden ingevuld door Stichting 'Het Limburgs Landschap' (hierna genoemd de Stichting).

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek Procedureel

Het Ministerie van Landbouw Natuur en Visserij (LNV) heeft per brief van 19-12-2005 aan de Stichting goedkeuring verleend voor de ruil van gronden tussen de Stichting en de provincie. De Stichting staat een oppervlakte van 1.849 m² (de ingreeplocatie) af en verwerft een oppervlakte van 5.120 m². Deze 1.849 m² maakt onderdeel uit van het Nationaal Park Maasduinen en het Natura 2000-gebied. In het aanwijzingsbesluit tot definitieve vaststelling van het Natura 2000-gebied zal de vervreemde oppervlakte worden onttrokken uit het Natura 2000-gebied.

De gemeente Bergen heeft voor de aanleg van de rotonde Well een verzoek om verklaring van geen bezwaar ex art. 19 lid 2 Wro ingediend bij GS op 15-03-2006. GS hebben hieraan goedkeuring verleend op 09-05-2006.

Daarna hebben de provincie en de Stichting op 23-05-2006 een Mitigatie- en compensatieovereenkomst getekend²³. De overeenkomst volgt het format van de provincie. De compensatie zou conform artikel 4 van de overeenkomst in mei 2008 gerealiseerd moeten zijn. Uit het dossier blijkt echter dat er anno april 2009 nog geen locatie voor de compensatie bekend is.

In de overeenkomst is vastgelegd dat de mitigatie en/of compensatie zal bestaan uit de realisatie van een één-op-één compensatie plus een kwantiteitstoeslag van 66%. Dit is conform de spelregels EHS/de beleidsregel van de provincie. Omdat (ook) ten tijde van de ondertekening van de overeenkomst de locatie van de compensatie nog niet bekend was, zijn in artikel 5 alleen enkele randvoorwaarden gesteld waaraan de locatie dient te voldoen; zo dicht mogelijk bij de plaats van de ingreep, bij voorkeur grenzend aan bestaande of geprojecteerde bos- of natuurgebieden en niet op gronden die al in het kader van

²³ De overeenkomst ontbreekt in het dossier, maar is wel in een aparte map bij de afdeling RO aanwezig.

een ander project als compensatielocatie zijn aangewezen. Verder wordt in artikel 5 aangegeven, dat de Stichting de mitigatie en/of compensatie in eerste instantie aansluitend aan de EHS/POG juist buiten het Maasdal ter hoogte van Wellerlooi (gemeente Bergen) tracht te realiseren. Een en ander dient te worden uitgewerkt in het inrichtingsplan als bedoeld in artikel 6. Zoals blijkt uit dit artikel rust de plicht tot het opstellen van een dergelijk plan bij de Stichting. In artikel 7 van de overeenkomst is bepaald dat, zodra de initiatiefnemer alle vergunningen verkregen heeft ter realisatie van de aanleglocatie, deze een afkoopsom zal betalen aan de Stichting ter grootte van € 27.430 (financiële compensatie). Dit bedrag is inmiddels overgemaakt aan de Stichting.

Inhoudelijk

Aangezien er nog geen locatie voor de compensatie is gevonden en dus ook geen inrichtings- en beheersplan is opgesteld, kan de kwaliteit van de natuurcompensatie op papier nog niet worden beoordeeld. Wel kan worden opgemerkt dat de bepaling in de overeenkomst, dat de compensatieverplichting uiterlijk binnen een periode van 2 jaar na inwerkingtreding van het besluit van GS tot goedkeuring van de Artikel 19.2 Wro, niet in overeenstemming is met de betreffende bepaling in de Nota Ruimte. De compenserende maatregelen dienen namelijk uiterlijk gelijktijdig met de ingreep te zijn uitgevoerd. De rotonde is inmiddels gerealiseerd. Verder zou, om aan de gestelde normen uit de Nota Ruimte te voldoen, in artikel 5 van de overeenkomst expliciet bepaald moeten zijn, dat de locatie voor de compensatie aansluitend aan het Natura 2000-gebied zal worden gezocht. Omdat het zoeken en inrichten van een geschikte locatie wordt overgelaten aan de Stichting is de verwachting dat de kwaliteit van de compensatie uiteindelijk goed zal zijn.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

De rotonde bij Well (ingreep waarvoor gecompenseerd dient te worden) is een paar jaar geleden aangelegd. Voorzover bekend heeft de Stichting echter nog geen locatie voor de compensatie gevonden. In strijd met de regelgeving is de compensatie dus ook nog niet gerealiseerd.

2.9 KOBs-locatie Nieuw-Bergen, Bergen

Beschrijving project

De KOBs²⁴-locatie in Nieuw-Bergen betreft een bouwlocatie in het kader van de 'Ruimte voor Ruimte'-regeling²⁵.

²⁴ De naam KOBs is afgeleid van de wegen die het gebied omsluiten: de Burgemeester van Kempenstraat, de Oude Baan en de Siebengewaldseweg.

²⁵ De Ruimte voor Ruimte-benadering kan worden toegepast indien de ruimtelijke kwaliteit wordt verbeterd door het bouwen van woningen van bijzondere kwaliteit in ruil voor sloop van agrarische

In de gemeente Bergen mogen op grond van die regeling vijf extra woningen worden gebouwd. De beoogde woningbouwlocatie betreft geen POG of concreet begrensde EHS. Wel is sprake van een bestemming bosgebied. Daarom dient zowel op grond van de Boswet als de beleidsregel van de provincie compensatie plaats te vinden.

Uit veldonderzoek (SAB 2005) blijkt dat de natuurwaarden die verloren gaan gering zijn. In het gebied zijn alleen foeragerende vleermuizen aangetroffen. Deze vleermuizen verblijven in een woning. Bij deze woning vinden geen werkzaamheden plaats. Niettemin heeft SAB, namens de gemeente Bergen, een ontheffing ex art. 75 FfW aangevraagd. Daarop heeft het ministerie van LNV per brief van 07-07-2005 te kennen heeft gegeven dat de noodzaak voor het aanvragen van een ontheffing ontbreekt. Voor de compensatie van de bomen die gekapt worden om de woningbouw mogelijk te maken is in eerste instantie uitgegaan van een compensatie met een factor 3 op grond van een indicatieve vaststelling van de natuurwaarde, conform het gestelde in de notitie 'Waar is ruimte voor ruimte' van de Gemeente Bergen. Tijdens een latere fase in de ontwikkeling van het bestemmingsplan is, op grond van de uitkomst van het onderzoek van bureau SAB dat de natuurwaarde van het gebied gering is, de compensatiefactor vastgesteld op 1,66. Het te compenseren oppervlak bedraagt 14.316 m², met compensatietoeslag komt dit uit op 23.764 m², of 2,38 ha, volgens genoemd rapport²⁶.

Voor compensatie is een gedeelte van het perceel sectie nr. 364, groot 4,3610 ha aangewezen (artikel 3 compensatieovereenkomst). Genoemd perceel ligt aan de Heerenveenweg in het zuiden van het gebied De Hamert te Wellerlooi.

Dit perceel was in agrarisch gebruik, maar maakt anno 2008 onderdeel uit van een geplande ontgronding genaamd 'Walbeck-oost' door firma Terraq uit Venlo. Het betreffende perceel heeft in het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Arcen en Velden de bestemming 'Agrarisch gebied met landschappelijke en/of natuurlijke waarden'. Het perceel sectie N nr. 364 zal in de toekomst onderdeel moeten worden van de geplande verbindingzone tussen het bosgebied van de Hamert en het natuurgebied gelegen in het noorden van genoemde gemeente. De compensatie wordt verwerkt in het bestemmingsplan 'Natuurontwikkeling Walbeckerheide' (SAB 2004) en zo is het ook in de overeenkomst (artikel 3) vastgelegd. Op dit moment heeft dit plan de status 'voorontwerp bestemmingsplan'. De compensatie zal plaatsvinden middels het bebossen van het betreffende perceel. De soort beplanting zal bestaan uit overwegend inheemse soorten en is conform de richtlijnen genoemd in de provinciale compensatieregeling.

bebouwing. Daarbij dient een reductie van milieuproblemen te ontstaan. De regeling is ook in het POL opgenomen.

²⁶ Aangezien het aangetaste bosgebied niet gelegen is in EHS of POG was een één-op-één compensatie ook voldoende geweest, zie artikel 5 van de genoemde provinciale Beleidsregel

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 20-06-2006 goedkeuring verleend aan het Bestemmingsplan KOBs-locatie van de gemeente Bergen. Door de afdeling bestuursrechtspraak van de RvS zijn op 12-06-2007 de tegen het besluit van GS ingestelde beroepen door omwonenden ongegrond verklaard. Op 04-10-2005 hadden de gemeente en de provincie al een natuurcompensatieovereenkomst getekend. Deze overeenkomst is opgemaakt conform het daartoe opgestelde format van de provincie. Ten aanzien van de planologische veiligstelling is in artikel 5 van de overeenkomst bepaald dat de compensatie wordt verwerkt in het bestemmingsplan 'Natuurontwikkeling Walbeckerheide', dat ten tijde van het aangaan van de overeenkomst de status van ontwerp-bestemmingsplan had.

Het compensatieperceel (N364; zie boven) zal de bestemming natuur krijgen, waarmee de planologische veiligstelling wordt gewaarborgd. Na ondertekening van de overeenkomst bleek dit perceel onderdeel uit te maken van een geplande ontgronding. Hiervoor is een verzoek om vergunning ingediend bij de provincie Limburg op basis van de Ontgrondingenwet. Het gebied Walbeck-oost wordt na uitvoering van de ontgrondingwerkzaamheden en de benodigde aanvullingen, ingericht als bos- en natuurgebied²⁷. De start van de ontgrondingwerkzaamheden op perceel N364 is medio/eind 2008 voorzien. Daarna is twee jaar nodig voor het afgraven en het opnieuw afwerken van perceel N364 voordat begonnen kan worden met de bosaanplant. De gemeente heeft dan ook begin 2007 een verzoek om opschorting van de termijn voor realisatie van de natuurcompensatie ingediend bij de provincie²⁸. Gezien het belang van de ontgronding Walbeck-oost voor onder andere de realisatie van nieuwe natuur tussen de Dorperheide en Landgoed de Hamert, is de provincie akkoord gegaan met uitstel van de realisatietermijn tot uiterlijk 31-12-2010.

Inhoudelijk

Het compensatieperceel zal in de toekomst de bestemming natuur krijgen in het bestemmingsplan Natuurontwikkeling Walbeckerheide. Daarmee is de compensatie planologisch gezien in principe veiliggesteld. Er is (nog) geen inrichtingsplan, conform artikel 6 van de overeenkomst, opgesteld zodat de kwaliteit van de compensatie op papier niet te beoordelen valt. Omdat de compensatielocatie deel uitmaakt van een groter natuurontwikkelingsgebied, mag vooralsnog worden aangenomen dat de kwaliteit zeker is gesteld. Voorts ligt

²⁷ Formeel gezien had daardoor dit gebied niet aangewezen mogen worden als compensatielocatie.

²⁸ Met betrekking tot de termijn van realisatie valt op dat zowel de gemeente als de provincie kennelijk niet hebben gezien dat het betreffende perceel deel uitmaakte van een geplande ontgrondingslocatie, waardoor duidelijk was dat compensatie binnen de in de overeenkomst genoemde termijn van 2 jaar al op voorhand niet te halen zou zijn. Het Plan Walbeckerheide (zandwinning in combinatie met de realisering van natuur) werd reeds in een e-mail van 18-05-2005 van de gemeente Bergen aan de provincie (afd. Groen) genoemd.

het perceel tegen de EHS aan en in de POG, zodat duidelijk sprake is van een versterking van de EHS. Alleen qua termijn van realisatie voldoet de compensatie niet aan de normstelling (artikel 6 van de Beleidsregel), maar GS zijn bevoegd hiervan af te wijken.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Het veldbezoek heeft uitgewezen dat de ingreep momenteel (juni 2009) gaande is; er wordt volop gebouwd in het gebied. Verder is uit het veldbezoek gebleken dat de compensatielocatie momenteel wordt ontgrond (zie foto 3.9). Deze locatie ligt in een gebied waar momenteel veel hectares aan de landbouw worden onttrokken ten behoeve van natuurontwikkeling, wat uiteindelijk moet resulteren in een robuuste ecologische structuur. Omdat de compensatie nog niet is gerealiseerd vallen momenteel over de kwaliteit van de compensatie nog geen uitspraken te doen.

Foto 3.9: Locatie waar de compensatie gerealiseerd dient te worden

2.10 Tunnelweg Kerkrade

Beschrijving project

Het project betreft de aanleg van een rotonde ter plaatse van de aansluiting van de Tunnelweg op de Dentgenbachweg in de gemeente Kerkrade. Hierdoor zal 2.000 m² bos verloren gaan binnen een perceel dat deel uitmaakt van de POG en tevens onder de werkingssfeer van de Boswet valt.

Het betreft een onderdeel van een gemengde landschappelijke aanplant (bomen en heesters van diverse soorten) van circa 20 jaar oud. In het plangebied komt de brede wespenorchis voor; in het aangrenzende bosgebied komt deze met vele tientallen exemplaren voor.

Ondanks de leeftijd van het aanwezige bos (20 jaar) wordt een kwaliteitstoeslag voor bos in categorie 1 toegepast²⁹. Dat wil zeggen een toeslag van 2/3 van de fysieke compensatie. Hierdoor komt de totale compensatieoppervlakte uit op 3.400 m² (afgerond 4.000 m²).

In het vigerende bestemmingsplan Buitengebied is reeds rekening gehouden met een reservering voor compenserende maatregelen middels de bestemming Natuurgebied voor terrein dat toentertijd in agrarisch gebruik was. De compensatie is in het voorjaar van 2005 uitgevoerd.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 04-09-2007 goedkeuring verleend aan het bestemmingsplan Buitengebied 1^e herziening van de gemeente Kerkrade. Ongeveer een jaar daarvóór hebben gemeente en provincie een natuurcompensatieovereenkomst opgesteld inzake de aanleg van de rotonde Tunnelweg-Dentgenbachweg. De overeenkomst is opgezet conform het standaard format van de provincie. De gemeente heeft de overeenkomst ondertekend op 25-10-2006. De provincie heeft nagelaten deze te ondertekenen. Formeel gezien heeft de overeenkomst daardoor geen (juridische) status. De compensatie is wel gerealiseerd. De compensatielocatie heeft de bestemming Natuurgebied, waarmee de compensatie planologisch zeker is gesteld. In de overeenkomst is een bepaling opgenomen over een op te stellen inrichtingsplan (artikel 6), maar dit is niet bij de overeenkomst gevoegd, noch in het dossier te vinden. Bij de overeenkomst is wel een kaart met de locatie van zowel de ingreep als de compensatie gevoegd.

Inhoudelijk

De compensatie is uitgevoerd in de POG, tegen de bestaande EHS aan. Daarmee wordt voldaan aan de gestelde eisen omtrent de locatie van de compensatie in de provinciale beleidsregel natuurcompensatie. Dit laatste geldt ook voor de eisen met betrekking tot de kwantiteit en het tijdstip van de compensatie. Deze is namelijk al uitgevoerd, voordat het bestemmingsplan door GS is goedgekeurd. Ecologisch gezien vindt door aansluiting van de compensatielocatie aan het Dentgenbachbos, een versterking van dit bos plaats. Omdat er geen verslag van een controle in het veld is, kan niet op basis van het dossier worden beoordeeld of de compensatie in de praktijk kwalitatief gezien overeenkomt met de verloren gegane waarden.

²⁹ Dit verwijst naar de categorieënnindeling in de Beleidsregel Mitigate en compensatie Natuurwaarden uit 2005. Bedoeld wordt echter niet categorie 1, maar categorie 3.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is gebleken dat op de compensatielocatie bos is aangeplant op een voormalige akker, met streekeigen soorten, zoals linde en zoete kers, tegen het bestaande bos aan (zie foto 3.10). De beplanting is nog jong, maar in prima staat. In het aangeplante bosje zijn bruine kikker, das (wissel) en ree (sporen) waargenomen.

Kwalitatief gezien is sprake van een goed uitgevoerde compensatie.

Foto 3.10: Compensatielocatie Tunnelweg Kerkrade

2.11 Retentiebekken Kaldenkerkerweg, Venlo

Beschrijving project

Het project betreft de aanleg van een retentiebekken langs de Kaldenkerkerweg in Tegelen, met als doel de wateroverlast op de openbare weg en het naastgelegen industrieterrein op te lossen. Het bekken is voorzien op een locatie, die deel uitmaakt van de EHS. Door realisatie van het voornemen gaat 0,3 ha bos verloren, dat onder de werkingssfeer van de Boswet valt. Faunaconsult (2006) heeft de natuurwaarden op de betreffende locatie onderzocht³⁰. Faunaconsult heeft beschermde soorten aangetroffen, maar geen vaste rust- of verblijfplaatsen van streng beschermde soorten. Hierdoor kan het project zonder ontheffing ex artikel 75 FfW doorgang vinden. Verder is uit het onderzoek gebleken dat het bos tamelijk soortenarm is en wordt gedomineerd door ruwe berk, met in de

³⁰ Van genoemd rapport is geen definitieve versie voorhanden. In de wel beschikbare conceptversie, aangeleverd door een medewerker van de Afdeling Landelijk Gebied van de provincie, ontbreken figuren, ondermeer figuur 1 waarin de locatie van het onderzoeksgebied, dus ook de ingreeplocatie, is aangegeven. Daarom tast de lezer in het duister omtrent de exacte ligging van het retentiebassin.

struiklaag bramen en gewone vlier. Een kruidlaag ontbreekt. Daarmee zijn de natuurwaarden van het bos gering. Voor de compensatie wordt door Faunaconsult gerekend met een kwantiteitstoeslag van 66%³¹, zodat de vereiste compensatieomvang in totaal 0,5 ha bedraagt.

De natuurcompensatie zal in de vorm van loofbos worden gerealiseerd op grondgebied van de gemeente Sevenum, in de groenbuffer Tradeport-West, en maakt onderdeel uit van de bestuurlijke overeenkomst tussen de gemeenten Venlo en Sevenum. In het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Sevenum heeft de compensatielocatie een agrarische bestemming met een wijzigingsbevoegdheid naar natuur. De gemeente Sevenum heeft de gemeente Venlo inmiddels een aanlegvergunning verleend voor het realiseren van de natuurcompensatie.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 10-04-2007 aan de gemeente Venlo een verklaring van geen bezwaar ex artikel 16 Wro afgegeven, waarmee de aanleg van het retentiebekken akkoord is bevonden. Daarna hebben de gemeente en de provincie een overeenkomst opgesteld met als doel de compensatie te regelen. Deze overeenkomst is alleen ondertekend door de gemeente op 14-05-2007. De informatie in het dossier is uiterst summier, maar diverse onderliggende stukken zijn wel op de afdelingen Landelijk Gebied en Ruimtelijke Ontwikkeling aanwezig. In het dossier zelf ontbreekt het flora- en faunaonderzoek, waarnaar in artikel 11 van de 'Mitigatie en compensatieovereenkomst' verwezen wordt³². Ook de overeenkomst zelf is niet in het dossier aanwezig³³. Tenslotte ontbreekt een kaart met de locatie van de compensatie³⁴, alsmede het op te stellen inrichtingsplan voor de compensatie (artikel 6 van de overeenkomst)³⁵. De uiterste datum voor de compensatie verloopt op 10-04-2009 (conform artikel 4), maar de compensatie is volgens opgave van de provincie al uitgevoerd. Er heeft nog geen controle na gereedmelding in het veld plaatsgevonden.

Inhoudelijk

Volgens de Spelregels EHS dient de compensatie plaats te vinden 'aansluitend of nabij het aangetaste gebied'. Hieraan wordt niet voldaan. De compensatielocatie ligt wel binnen de POG. In de provinciale Beleidsregel Mitigatie en Compensatie

³¹ Dit wordt in een Nota van de afdeling RO van de provincie d.d. 03-07-2007 aan GS bekrachtigd.

³² Het rapport van Faunaconsult is in digitale vorm van een medewerker van de afdeling Groen van de provincie verkregen.

³³ De overeenkomst is echter wel in een aparte map bij de afdeling RO aanwezig.

³⁴ alleen een aanduiding van het kadastrale perceel wordt gegeven, waardoor de exacte locatie uiteindelijk wel te herleiden is.

³⁵ Er is wel bij de afdeling Groen van de provincie een door de gemeente Venlo opgesteld inrichtingsplan aanwezig voor de compensatielocatie.

Natuurwaarden is verder bepaald dat de provincie gerealiseerde natuurgebieden als gevolg van compensatie door ingrepen in de EHS zal toevoegen aan de EHS. Omdat, zoals eerder opgemerkt, de compensatielocatie niet logisch grenst aan de EHS, valt dit hier niet te verwachten. In dit geval blijft de ingreeplocatie (het retentiebekken) echter binnen de EHS liggen, zodat de EHS qua omvang niet afneemt. De bestaande natuurwaarden op deze locatie waren gering. Het retentiebekken kan in principe gelijkwaardige of hoogwaardiger natuurwaarden bevatten. Veel retentiebekkens vormen bijvoorbeeld voortplantingsbiotoop van amfibieën. De compensatietoeslag is in overeenstemming met genoemd kader.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is gebleken dat het retentiebekken nabij de Kaldenkerkerweg in Tegelen gerealiseerd is (zie foto 3.11a). De betreffende locatie (ingreeplocatie) blijft deel uitmaken van de EHS. Vanuit dat gezichtspunt doet het hekwerk dat om het terrein is geplaatst afbreuk aan de toegankelijkheid voor (grotere) fauna. Daarnaast kenmerkt de ingreeplocatie zich door steile oevers, waardoor het minder geschikt is voor amfibieën. In de huidige situatie heeft het retentiebekken op de ingreeplocatie nauwelijks natuurwaarden. Uit het bezoek aan het compensatieperceel (een voormalige akker) is naar voren gekomen dat dit is ingeplant met inheemse boomsoorten (zie foto 3.11b). Het betreft een zeer schraal terrein (voormalig stuifduin), met een grote insectenrijkdom. Hierdoor kunnen ecologisch gezien vraagtekens worden gezet bij de keuze voor deze locatie om bos aan te planten.

Foto 3.11a: Ingreeplocatie: Retentiebekken Kaldenkerkerweg

Foto 3.11b: Compensatielocatie bij Sevenum

2.12 Bosstraat Beegden, Maasgouw

Beschrijving project

Het project betreft de realisatie van 23 woningen op de locatie Bosstraat/Molenveld in het kader van de Ruimte voor Ruimte regeling. Het plangebied is gelegen aan de westzijde van de gemeente Beegden en heeft een oppervlakte van circa 1,8 ha. De vigerende bestemmingen zijn 'Natuurgebied' en 'Agrarische doeleinden, gebied met landschappelijke en Natuurwaarden Aln'. Het plangebied bestaat uit een aantal bospercelen en een tweetal smalle open ruimten met een gras-/kruidenvegetatie (circa 0,5 ha). Voor het realiseren van de woningen dienen houtopstanden te worden verwijderd. De bospercelen vallen niet binnen de begrenzing van EHS of POG en bestaan uit bomen die grotendeels in keurig rechte rijen staan, wat duidt op aanplant. Van de totale oppervlakte van 1,8 ha is 1,3 ha beplant met zomereik, berk en zoete kers.

Uit een verkennend natuurwaardenonderzoek, uitgevoerd door Heukelom - Verbeek landschapsarchitectuur (2007) is naar voren gekomen dat binnen het plangebied mogelijk de brede wespenorchis aanwezig is (beschermde soort). Verder zijn van de zoogdieren mogelijk een zestal algemene soorten aanwezig, waaronder eekhoorn en rosse vleermuis. Van de broedvogels is de groene specht aangetroffen. Beschermde soorten van overige soortgroepen zijn niet aangetroffen. Van geen van de genoemde soorten is een vaste rust- of verblijfplaats vastgesteld, zodat het project zonder ontheffing als gevolg van de FfW doorgang kan vinden.

Omdat de houtopstanden onder de werkingssfeer van de Boswet vallen, dient compensatie plaats te vinden conform artikel 2 van de Beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden van de provincie.

Voor natuurdoeltypen buiten de EHS of POG is geen kwantiteitstoets noodzakelijk, zodat volstaan kan worden met een één-op-één compensatie. Dit is in een overleg op 09-10-2006 met de provincie besproken. Dit betekent dat de compensatiebehoefte in principe 1,3 ha bedraagt, aangezien de 0,5 ha korte vegetatie niet onder de Boswet valt en ook niet onder de genoemde Beleidsregel.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 23-05-2007 goedkeuring verleend aan de gemeente Maasgouw voor het bestemmingsplan Bosstraat Beegden. Eveneens is op deze datum door drie partijen een compensatieovereenkomst getekend; de provincie Limburg, Ruimte voor Ruimte Limburg en Stichting 'Het Limburgs Landschap'. In ambtelijk overleg is afgesproken dat de compensatie ook door de Stichting in opdracht van Ruimte voor Ruimte Limburg gerealiseerd mag worden. De overeenkomst volgt het standaard format dat hiervoor is opgesteld door de provincie.

Ten aanzien van de omvang van de compensatie is het volgende overeengekomen. De Stichting eist naast de Boswettelijke compensatie van 1,3 ha om moreel/ esthetische redenen de compensatie van 0,5 ha korte vegetatie. Hierdoor bedraagt de totale omvang van de compensatie 1,8 ha.

In artikel 3 is bepaald dat het compensatiebos door de stichting planologisch zal worden veiliggesteld door middel van een bestemming als bosgebied in het bestemmingsplan buitengebied van de betreffende gemeente.

Omdat ten tijde van de overeenkomst de locatie van de compensatie nog niet bekend was, zijn in artikel 4 alleen enkele randvoorwaarden gesteld, waaraan de locatie dient te voldoen; zo dicht mogelijk bij de plaats van de ingreep, bij voorkeur grenzend aan bestaande of geprojecteerde bos- of natuurgebieden en niet op gronden die al in het kader van een ander project als compensatielocatie zijn aangewezen.

Verder is in het dossier een inrichtingsplan aangetroffen in de vorm van een beplantingsplan en een overzicht van de gebiedsindeling.

Inhoudelijk

Kwalitatief gezien komt de compensatie, zoals beschreven in de overeenkomst, overeen met de bepalingen die daarover zijn opgenomen in de Beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden. Aangezien de gronden niet in de EHS of POG gelegen zijn, volstaat een één-op-één compensatie.

Uit het dossier blijkt dat de Stichting inmiddels een locatie voor de compensatie heeft gevonden, te weten een viertal percelen in het gebied Anna's Beemd, met een totale oppervlakte van 4,3 ha. Deze locatie is gelegen tegen de EHS en ligt ook deels in de POG, zodat op dat punt voldaan wordt aan de geldende eisen.

Ten aanzien van de planologische veiligstelling van de betreffende percelen geldt dat een bestemmingsplan Buitengebied in voorbereiding is.

Het feit dat de gronden in eigendom en beheer zijn bij een natuurbeherende instantie, geeft vertrouwen in een kwalitatief hoogwaardige compensatie.

Een beheersplan voor deze locatie is echter, voorzover bekend, (nog) niet opgesteld.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is gebleken dat op de locatie Anna's Beemd bos is aangeplant op een oude graanakker, met inheemse en streekeigen soorten: gelderse roos, hazelaar, linde, meidoorn, sleedoorn, zoete kers en zomereik (zie foto 3.12). De locatie maakt deel uit van een grotere locatie waar natuurontwikkeling plaatsvindt. Er is in een aangrenzend perceel bijvoorbeeld een poel gegraven, waarin zandloopkevers (kenmerkend voor schrale milieus) zijn waargenomen. De beplanting is nog zeer jong, maar verkeert in prima staat en sluit goed aan bij het al bestaande bos.

Foto 3.12: Compensatielocatie Anna's Beemd

2.13 Bergsche bos, Bergen

Beschrijving project

Het gebied Bergsche Bos, gelegen aan de zuidkant van de kern Nieuw Bergen, is door de gemeente Bergen en de provincie als kansrijk beoordeeld in het kader van Ruimte voor Ruimte 2^e tranche. Het plangebied heeft in totaal een oppervlakte van 3,54 ha. In het plan is ruimte voor 35 vrijstaande woningen. In het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Bergen had het plangebied de bestemmingen 'Bosgebied' en 'Agrarisch gebied met landschappelijke en/of natuurlijke waarden' (BRO 2006).

Het plangebied grenst aan de noordoostzijde aan een onverharde weg en de Vogellaan. Ten noorden van deze weg wordt het woongebied Vogellaan ontwikkeld. Aan de noordwestkant van de locatie ligt de bestaande woonwijk Nieuw Bergen III. De zuidzijde wordt begrensd door de onverharde weg Bergsche

Heide en het buitengebied. Ten westen van de ontwikkelingslocatie ligt een kleinschalig gebied van agrarische bedrijven en burgerwoningen.

Door bureau Natuurbalans - Limes Divergens is een natuurwaardenonderzoek uitgevoerd.

De bevindingen worden in het bestemmingsplanrapport van BRO kort samengevat. Hieruit blijkt dat binnen de begrenzing van het plangebied vrijwel uitsluitend algemene en onbedreigde planten en diersoorten zijn aangetroffen, met uitzondering van de jeneverbes. Geconcludeerd wordt dat een ontheffing als gevolg van de FfW noodzakelijk is voor de in het plangebied voorkomende jeneverbes, wanneer deze niet in het plan te integreren is. Omdat dit laatste wel het geval is, vervalt de noodzaak voor genoemde ontheffing.

Voor de bouw van woningen zal circa 2,51 ha bos moeten worden gekapt. Dit bos maakt geen deel uit van de EHS, maar valt wel onder de Boswet. Conform de provinciale beleidsregel Mitigatie en compensatie natuurwaarden is in dat geval alleen de boswettelijke compensatie nodig, dus zonder toeslag. De compensatie zal worden uitgevoerd door de Stichting 'Het Limburgs Landschap' (hierna: Stichting). Het bovenstaande is door Ruimte voor Ruimte Limburg, de provincie en de Stichting vastgelegd in een natuurcompensatieovereenkomst.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 14-06-2006 aan de gemeente Bergen goedkeuring verleend aan het ontwerp bestemmingsplan Bergsche Bos. Op 24-04-2007 hebben B&W van de gemeente Bergen aan Ruimte voor Ruimte Limburg vrijstelling verleend van het geldende bestemmingsplan buitengebied voor de bouw van 35 woningen in het kader van de Ruimte voor Ruimte regeling 2^e tranche. Op 21-12-2007 heeft de RvS de door omwonenden ingebrachte beroepen niet ontvankelijk verklaard. Hiermee is de vrijstelling onherroepelijk.

Op 01-08-2007 hebben de initiatiefnemers (Ruimte voor Ruimte Limburg en Rabo Vastgoed B.V.), de provincie Limburg en de Stichting een compensatieovereenkomst getekend³⁶. Deze is opgesteld conform het format van de provincie.

Omdat ten tijde van de overeenkomst de locatie van de compensatie nog niet bekend was, zijn in artikel 4 alleen enkele randvoorwaarden gesteld, waaraan de locatie dient te voldoen; zo dicht mogelijk bij de plaats van de ingreep, bij voorkeur grenzend aan bestaande of geprojecteerde bos- of natuurgebieden en niet op gronden die al in het kader van een ander project als compensatielocatie zijn aangewezen.

In het dossier ontbreekt het rapport van het natuurwaardenonderzoek, alsmede bijlage 1 bij de overeenkomst, te weten de 'kaart met daarop de plaats van de

³⁶ De overeenkomst ontbreekt in het dossier, maar is wel in een aparte map bij de afdeling RO aanwezig.

ingreep, alsmede de oppervlaktebepaling van hoeveelheid en aard van de compensatie'. Omdat er nog geen locatie voor de compensatie is vastgelegd, is er ook nog geen inrichtingsplan (artikel 6) opgesteld, waarin een gedetailleerde beschrijving van de inrichting en de te nemen maatregelen, alsmede een beschrijving van het aanloop- en het eindbeheer moeten worden opgenomen.

Inhoudelijk

Kwantitatief gezien komt de compensatie op papier overeen met de bepalingen die daarover zijn opgenomen in de Beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden. Aangezien de gronden niet in de EHS of POG gelegen zijn, volstaat een één-op-één compensatie.

Aangezien een inrichtingsplan ontbreekt, kan nog geen beoordeling plaatsvinden van de kwaliteit van de natuurcompensatie op papier. Het feit dat de betreffende gronden in eigendom en beheer komen bij een natuurbeherende instantie, geeft echter wel vertrouwen in een kwalitatief hoogwaardige compensatie.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is gebleken dat er volop bouwactiviteiten gaande zijn op het terrein van de geplande woningbouw. Voorzover bekend heeft de Stichting echter nog geen locatie voor de compensatie gevonden. De compensatie is dus ook nog niet gerealiseerd, maar de vervaldatum, zijnde 21-12-2009, is ook nog niet verstreken.

2.14 Bestemmingsplan De Blakt, Venray

Beschrijving project

Het project betreft de ontwikkeling Bedrijvenpark De Blakt door van Maessen Bedrijven B.V. en de gemeente Venray. Het plangebied hiervoor is gelegen ten zuidoosten van Venray en wordt ingesloten door de A73, N270, de spoorlijn Nijmegen-Venlo en de Hulstweg en sluit aan op het bedrijventerrein de Hulst 2, bedrijventerrein de Witte Vennen en het agrarisch gebied rond Oirlo. De oppervlakte van het plangebied bedraagt 72 ha; hiervan zal 50 ha worden ontwikkeld als bedrijventerrein. De natuurwaarden zijn onderzocht door Groenplanning Maastricht b.v. (2007). Geconstateerd is dat het plangebied vooral voor broedvogels van belang is. Er zijn 13 soorten van de Rode Lijst aangetroffen. Verder behoort het gebied tot het leefgebied van een viertal vleermuissoorten, namelijk gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. Op geringe afstand liggen burchten van de das; een deel van het plangebied behoort tot het preferente leefgebied. Qua flora zijn enkele beschermde plantensoorten aangetroffen, namelijk de koningsvaren en de wilde marjolein. Door realisatie van het plan gaan een aantal bosclementen verloren. Verder wordt het leefgebied van een aantal beschermde soorten vernietigd. Soorten waarvoor een wezenlijk negatief effect optreedt zijn: kleine bonte

specht, patrijs, torenvalk, buizerd, das, gewone dwergvleermuis en wilde marjolein.

De patrijs ondervindt de meeste schade, namelijk verlies van leefgebied ter grootte van 9,8 ha. De boselementen vallen onder de werkingssfeer van de Boswet en dienen daarom te worden gecompenseerd. Alleen een 'snipper' bos langs de N270 ligt binnen de POG. Conform artikel 5 van de Provinciale beleidsregel Mitigatie en compensatie natuurwaarden volstaat in dit geval een één-op-één compensatie plus voor de genoemde snippet een toeslag van maximaal 33%. De te compenseren houtige landschapselementen hebben een totale oppervlakte van 1,776 ha, waaronder elzensingels en moerasbos. Op grond van de nota Compensatie van natuurwaarden van de gemeente Venray (1997) wordt met een compensatietoeslag van 66% gerekend³⁷, waarmee boven de provinciaal gestelde norm wordt gecompenseerd. Dit betekent dat de totale compensatieverplichting 2,948 ha bedraagt. Aangezien het leefgebied van de patrijs bestaat uit kleinschalig cultuurlandschap, betekent dat aan de compensatieplicht met betrekking tot beplantingen invulling kan worden gegeven aan compensatie voor het verlies van leefgebied van deze soort. De andere soorten liften mee, vanwege vergelijkbare biotoopeisen.

Met het oog op het behoud en de versterking van de landschapsstructuur en om de ecologische situatie weer in balans te brengen is de bos- en natuurcompensatie zoveel als mogelijk aan de rand van het bedrijfsterrein voorzien, in de bestemming 'groenvoorzieningen'.

Daarnaast worden buiten het plangebied, maar wel aansluitend daaraan, een vijftal percelen ingericht, met een totale oppervlakte van 11,9 ha:

- De percelen 1, 3 en 4 zullen als extensief te beheren akker worden ingericht, met wisselteelten van vooral granen en het achterlaten van oogstresten;
- Langs perceel 3 wordt een 200 meter lange houtwal aangelegd ter afscherming van het bedrijventerrein;
- Op perceel 2 zal een hoogstamboomgaard worden aangeplant met Limburgse fruitrassen (peer, appel, kers en pruim);
- Langs perceel 4 is, ter afscherming van het bedrijventerrein en als beekbegeleidende beplanting, voorzien in de aanleg van een 340 meter lange houtwal parallel aan de woningen.
- Op perceel 5 wordt moerasbos gerealiseerd, aansluitend aan het beekherstelproject van het waterschap.
- Tussen perceel 1 en 2 wordt onder de Blakterweg door een dassentunnel aangelegd.

De inrichting zal plaatsvinden in de periode najaar 2007 tot en met december 2008.

³⁷ In tegenstelling tot de provincie Limburg maakt de gemeente Venray bij de compensatietoelagen geen onderscheid in EHS, POG en overige (bos-)gebieden (bron: rapport Groen-planning, pag. 62)

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 02-10-2007 goedkeuring verleend aan het bestemmingsplan De Blakt. Enkele dagen daarvoor (27-09-2005) heeft de gemeente Venray een compensatieovereenkomst getekend. De provincie heeft deze overeenkomst niet getekend, maar deze is wel in het dossier aanwezig. De bijlagen, namelijk het Rapport Flora- en faunaonderzoek Bedrijvenpark De Blakt (Groen-planning Maastricht bv, 20 juli 2007) en de aanvullende memo d.d. 21-08-2007 met hierin 1) een kaart met daarop de plaats van de ingreep, 2) een kaart met de mitigatie en/of compensatielocatie en 3) de berekening van hoeveelheid en aard van de compensatie, ontbreken echter. De overeenkomst voldoet aan het daartoe opgestelde format van de provincie.

In het dossier is ook het natuurcompensatieplan (in concept; namelijk als toelichting bij het bestemmingsplan, Groen-planning 2006) aanwezig³⁸. In het rapport van Groen-planning uit 2007 worden de compensatiemaatregelen en het beheer per perceel uitvoerig beschreven.

Volgens het compensatieplan zou de inrichting december 2008 voltooid moeten zijn (de vervaldatum is 02-10-2009). Dit is nog niet bevestigd c.q. gecontroleerd door de provincie.

Wat betreft de planologische veiligstelling kan worden opgemerkt dat de herziening van het bestemmingsplan Buitengebied medio 2007 in procedure gebracht zou worden. Of dit inmiddels ook gebeurd is, kan niet uit de informatie in het betreffende dossier worden opgemaakt.

Inhoudelijk

Gelet op de eisen die door de provincie worden gesteld aan de omvang van de compensatie voor gebieden buiten de EHS of POG, is de toeslag van 66%, die in dit geval door de gemeente Venray gehanteerd wordt, ruimhartig te noemen. Er wordt meer gecompenseerd dan volgens de Beleidsregel nodig is. Verder is de compensatie inhoudelijk gezien goed doordacht: de inrichting en het voorgestelde beheer op de vijf compensatiepercelen is op adequate wijze afgestemd op de biotoopeisen van de soorten, die door het voornemen het meest geschaad worden.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

In het compensatieplan zijn een vijftal percelen aangewezen als compensatielocatie. Daarnaast wordt de aanleg van een dassentunnel onder de

³⁸ Namelijk als bijlage bij het Ontwerp-bestemmingsplan van juni 2006, dat volledig is. Van het vastgestelde bestemmingsplan van december 2006 ontbreken alle oneven bladzijden. Het rapport flora- en faunaonderzoek van Groen-planning (2007), waarnaar in het bestemmingsplan en de compensatieovereenkomst verwezen wordt, ontbreekt. Dit rapport is verkregen van medewerkers van de afdeling Groen van de provincie.

Blakterweg door voorzien. Hiervan uitgaande heeft het veldbezoek het volgende uitgewezen.

Perceel 1 (zie foto 3.14a) is nog niet ingericht als extensieve akker (zoals aangegeven in het compensatieplan). Naar zeggen van een omwonende, die actief is in de Wilbeheerseenheid voor de betreffende regio, is dit perceel ook niet meer in het definitieve compensatieplan opgenomen.

Perceel 2 (zie foto 3.14b) is, conform plan, ingeplant met fruitbomen.

Deze verkeren in goede staat. Op het perceel is begrazing gewenst.

Tot nu toe wordt echter alleen gemaaid.

Perceel 3 (zie foto 3.14c) betreft een akker, die onlangs nog gefreesd is (in het broedseizoen), terwijl het perceel dient als leefgebied voor de patrijs.

Perceel 4 is nog grotendeels een maïsakker en dus geen (zoals gepland) extensief beheerde akker. Wel is een driehoekje van het perceel ingeplant met zomereik (zie foto 3.14d). De beplanting verkeert echter in slechte staat.

Perceel 5 (zie foto 3.15e) is ingeplant met berk, els, gelderse roos, vuilboom en wilg. Hier is een moerasbos gepland, maar de condities lijken daarvoor vooralsnog te droog.

De geplande dassentunnel (tussen percelen 1 en 2) is nog niet aangelegd. Wel is er langs perceel 2 een raster geplaatst, maar dassen kunnen dit niet passeren, waardoor gevaarlijke situaties kunnen ontstaan.

Foto 3.14a: Compensatieperceel 1

Foto 3.14b: Compensatieperceel 2

Foto 3.14c: Compensatieperceel 3

Foto 3.14d: Compensatieperceel 4

Foto 3.14e: Compensatieperceel 5

2.15 Reewoude Rothenbach, Roerdalen

Beschrijving project

In de bungalowparken Reewoude en Rothenbach wordt het merendeel van de recreatiewoningen permanent bewoond. Handhaving wordt door de gemeente als welhaast onhaalbaar geacht. De gemeente wenst een oplossing voor dit probleem en ziet die in een legalisatie van de onrechtmatige bewoning door het wijzigen van de recreatieve bestemming in een woondoeleindenbestemming voor alle woningen. Het bungalowpark Rothenbach heeft een oppervlakte van 3,2 ha en maakt deel uit van de bebouwde kom van de gemeente Roerdalen. Het bungalowpark ligt net ten zuiden van het Natura 2000-gebied De Meinweg, maar wordt daarvan gescheiden door de doorgaande, provinciale weg N570³⁹. Aan de andere zijden wordt het gebied omringd door P1-gebied (EHS) enerzijds en P2-gebied (POG) anderzijds. Het bungalowpark Reewoude is gelegen langs de Meinweg, een rustige, toeristische weg en betreft een oppervlakte van circa 10 ha. Ook dit bungalowpark is omgeven door EHS en POG. Het ministerie van VROM heeft een kaderstellende brief naar de gemeente gezonden over hoe in het algemeen om te gaan met dit probleem. In deze brief is aangegeven, dat voor de woningen die niet zijn gelegen in kwetsbare gebieden een omzetting naar een woonbestemming onder voorwaarden mogelijk is⁴⁰.

³⁹ Een vrij druk bereden weg, met een etmaalintensiteit van 4,893 motorvoertuigen, volgens de gemeente Roerdalen

⁴⁰ In haar zienswijze op het Ontwerp-bestemmingsplan (d.d. 04-01-2005, kenmerk VI/Z20781/WH/JM) merkt de VROM inspectie Regio Zuid op - mede namens het Ministerie van LNV - dat een recreatiepark, dat is omgeven door waardevol en/of kwetsbaar gebied, niet in aanmerking komt voor het omzetten naar een woonbestemming. Door de ligging te midden van kwetsbare natuur is de geboden ruimte uit de Beleidsbrief van de minister niet van toepassing. Ook vanwege de

Uit overleg tussen gemeente en provincie is gebleken dat beiden van mening zijn, dat in het kader van de legalisatie⁴¹ een tegenprestatie geleverd dient te worden in de vorm van het inbrengen van gronden waarop natuur kan worden gerealiseerd⁴². De gemeente heeft zich bereid verklaard om driemaal de oppervlakte van het park Rothenbach te compenseren⁴³. Dit betekent dat circa 9,6 ha aan gronden ten behoeve van het realiseren van natuur wordt ingebracht. Deze gronden dienen mede voor het park Reewoude, waarvoor separaat nog een plan wordt vastgesteld door de gemeente. Voor deze tegenprestatie hebben gemeente en provincie een overeenkomst gesloten (gemeente heeft reeds getekend en provincie zal dit doen bij de besluitvorming over de goedkeuring). Natuurcompensatie zal, volgens opgave van de gemeente in een aanvullende overeenkomst (zie hieronder), plaatsvinden op percelen Roerdalen Vlodrop H 68 (3,1 ha) en op Odiliëberg G 51 (2,1 ha), in totaal 5,2 ha. Binnen beide, aan elkaar grenzende percelen, wordt op een oppervlakte van 5,04 ha de compensatie in de vorm van natuurontwikkeling uitgevoerd.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 06-12-2005 goedkeuring verleend aan de gemeente Roerdalen met betrekking tot de bestemmingsplanwijziging Bungalowpark Rothenbach. Op 23-08-2006 heeft de RvS de door omwonenden ingebrachte beroepen tegen het besluit van GS ongegrond verklaard. Daarmee is dit besluit van kracht geworden. Enkele maanden voor het GS-besluit, op 26-08-2005, hebben de gemeente Roerdalen en de provincie een 'Raamovereenkomst natuurcompensatie bungalowparken' gesloten en ondertekend, inzake de bestemmingsplanwijziging voor het gebruik van recreatiebungalows tot permanente bewoning. Overeengekomen is dat de gemeente 9,6 ha grond in verpachte staat voor de ontwikkeling van natuur in de POG zal leveren. De overeenkomst volgt het standaard format van de provincie. Omdat ten tijde van de overeenkomst de locatie van de compensatie nog niet bekend was, zijn in artikel 4 alleen enkele

precedentwerking kan de inspectie niet instemmen met het legaliseren van de permanente bewoning op het park Rothenbach. Reactie Gemeente: op 22 juni 2004 heeft VROM, in een overleg met de gemeente Roerdalen, geconcludeerd dat het park Rothenbach voldoet aan het door de Minister in haar beleidsbrief van november 2003 vermelde criterium, dat het park gelegen is buiten waardevolle en/of kwetsbare gebieden.

⁴¹ In tegenstelling tot de VROM-Inspectie (zie voetnoot 41) achten de provincie en de gemeente legalisatie blijkbaar wel mogelijk.

⁴² bron: PCGP-advies d.d. 17-10-2005

⁴³ In een vergelijkbare casus in de gemeente Zundert in Noord-Brabant heeft de Minister van VROM ingestemd met een oplossing waarbij substantiële compensatie van natuur als voorwaarde is gesteld. Alvorens de gemeente tot een wijziging van het bestemmingsplan kan overgaan, dient compensatie plaats te vinden in de vorm van de aanleg van een nieuw bos. Dit onder andere in verband met het eventueel verder verdichten van het gebied (uitbreiding van de woningen, bijgebouwen, asfalteren van paden).

randvoorwaarden gesteld, waaraan de locatie dient te voldoen; zo dicht mogelijk bij de plaats van de ingreep, bij voorkeur grenzend aan bestaande of geprojecteerde bos- of natuurgebieden en niet op gronden die al in het kader van een ander project als compensatielocatie zijn aangewezen. In het kader van de nadere uitwerking van de overeenkomst is op 03-07-2008 een aanvullende overeenkomst opgesteld tussen beide partijen, plus nog een derde partij, namelijk de 'uitvoerder'⁴⁴. De uitvoerder zal zorgdragen voor de gewenste kwaliteitsverbetering en neemt de, in de raamovereenkomst door de gemeente op zich genomen, verantwoordelijkheid over. Deze aanvullende overeenkomst is echter niet getekend door de provincie, omdat de provincie hier niet mee kon instemmen, en is dan ook niet rechtsgeldig⁴⁵. In artikel 5 van de aanvullende overeenkomst is namelijk opgenomen dat de provincie ermee instemt dat de verplichte levering van compensatiegronden door de gemeente verminderd wordt met 3,9 ha tot 5,7 ha. Tevens is hierin opgenomen dat de provincie instemt met realisatie van 2,4 ha door uitvoerder op de in de bijlage bij de overeenkomst genoemde percelen. De kwaliteitsverbetering moet op 01-01-2009 gerealiseerd zijn. Verder neemt de gemeente als verplichting op zich, de planologische maatregelen, die nodig zijn voor de realisering van de bedoelde kwaliteitsverbetering, zo spoedig mogelijk in procedure te brengen. Tevens neemt de gemeente de verplichting op zich om op verzoek aan de provincie verslag uit te brengen over de voortgang van de realisatie van de kwaliteitsverbetering. Conform artikel 3 van de raamovereenkomst dient de compensatieverplichting binnen een periode van 1 jaar na inwerkingtreding van het besluit van GS tot goedkeuring van het bestemmingsplan 'Bungalowpark Rothenbach' te zijn geconcretiseerd. Dat betekent in dit geval een uiterste datum op 23-08-2007. Deze datum is al ruim overschreden. Uit navraag bij de provincie is gebleken dat van de 9,6 ha compensatie 2,37 ha is gerealiseerd op de percelen Vlodrop H68 en Odiliënberg G51. Deze percelen zijn ook als compensatielocaties aangewezen in de overeenkomst van 03-07-2008. Eerstgenoemd perceel blijkt echter niet bekend bij het kadaster, laatstgenoemd perceel (2,1 ha) wel. Dit perceel is gelegen *binnen* de EHS (en niet er tegen aan) en behoort tot de categorie beheersgebied. Van de 9,6 ha vereiste compensatie zou nu derhalve 2,1 ha gerealiseerd zijn. Hierdoor resteert een compensatieverplichting van 7,5 ha.

Inhoudelijk

Het betreft hier een fysieke compensatie voor een ingreep in de EHS die niet leidt tot een kwantitatief verlies aan natuurwaarden, maar mogelijk een kwalitatief verlies. Hiervoor zijn geen regels opgenomen in het voor de EHS

⁴⁴ Deze overeenkomst ontbreekt in het dossier, maar is wel in een aparte map bij de afdeling RO aanwezig.

⁴⁵ De oorspronkelijk getekende raamovereenkomst is daarmee nog steeds van kracht.

geldende normenkader (zie bijlage 1). Het Ministerie van VROM heeft voor een soortgelijk project in Noord-Brabant ingestemd met een 'substantiële compensatie'. Voor Reewoude/Rothenbach zijn de provincie en de gemeente in eerste instantie een 3-voudige compensatieomvang overeengekomen. Naderhand blijkt de gemeente deze omvang toch als te omvangrijk te beschouwen. Op basis van het dossier kan niet worden opgemaakt of de resterende 7,5 ha compensatieverplichting alsnog zal worden ingevuld. In elk geval betekent het voorstel, om agrarische gronden aan te wenden voor natuurontwikkeling, in ecologisch opzicht wel een duidelijke kwaliteitsverbetering, zeker gezien de geringe negatieve effecten van de ingreep. Voor de 2,1 ha die inmiddels gerealiseerd wordt echter niet voldaan aan de voorwaarde (zie artikel 7 lid d van de Beleidsregel mitigatie en compensatie natuurwaarden) dat compensatie in de EHS niet is toegestaan. Voorzover bekend is er nog geen inrichtings- en beheersplan voor dit perceel opgesteld. Het is dan ook niet mogelijk een volledige beoordeling van de kwaliteit van de natuurcompensatie te geven.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

In de raamovereenkomst van 26-08-2005 wordt gesteld dat de gronden voor compensatie potenties dienen te hebben voor het ontwikkelen van soortenrijk, bij voorkeur vochtig/nat schraalgrasland en struwelen. Bij het veldbezoek bleek dat het betreffende perceel, grotendeels gelegen in het dal van de Roer, in gebruik is als graasland voor paarden. Er zijn nog geen aanwijzingen dat natuurontwikkeling wordt nagestreefd, bijvoorbeeld het afplaggen van de voedselrijke bovenlaag om schraalgrasland te realiseren, aanplant van struweel langs de perceelsranden of aanleg van een poel. In het Stimuleringsplan Midden-Limburg-Oost van de provincie wordt bij de gewenste ontwikkelingsrichting voor het Roerdal de inzet van grote grazers nagestreefd. Hierdoor kan een grotere soortenrijkdom worden bewerkstelligd. Bij het huidige, vrij intensieve gebruik als paardenwei (het grasland was geheel afgegraasd en er lagen veel uitwerpselen) zal de ontwikkeling tot een soortenrijk grasland voorlopig geen optie zijn.

Foto 3.15: Compensatielocatie Odiliëenberg G51

3 Samenvatting resultaten dossier- en veldonderzoek

In voorliggend hoofdstuk worden de bevindingen van het dossier- en veldonderzoek samengevat. Dit vindt plaats aan de hand van enkele tabellen.

In de eerste tabel worden per dossier enkele algemene gegevens gepresenteerd. Het betreft per project dat in het onderzoek is betrokken:

- de datum van het GS-besluit over de ingreep;
- het gebied waar de ingreep plaatsvindt;
- de compensatieomvang;
- de datum waarop de compensatie gereed dient te zijn (vervaldatum);
- of de compensatie al dan niet gerealiseerd is (voor de vervaldatum).

De tweede tabel biedt per dossier een overzicht in hoeverre is voldaan aan de procedurele eisen zoals die in wet- en regelgeving worden gesteld. In de kolommen wordt achtereenvolgens aangegeven of al dan niet sprake is van:

- een natuurcompensatieplan;
- een getekende natuurcompensatieovereenkomst tussen de provincie en de initiatiefnemer;
- een inrichtings- en beheerplan;
- koppeling van het plan + overeenkomst aan de ingreepprocedure/ bestemmingsplanprocedure
- planologische veiligstelling/verankering
- veldcontrole (na gereedmelding, dan wel vervaldatum) door de provincie
- toevoeging van de compensatielocatie aan de EHS

Tenslotte wordt in de derde tabel per dossier een eindoordeel gepresenteerd met betrekking tot de kwaliteit van de natuurcompensatie, zoals op papier voorgesteld en in de praktijk ingevuld.

Hier komen de volgende voor natuurcompensatie wezenlijke aspecten aan de orde:

- De volledigheid en kwaliteit van het compensatieplan;
- De volledigheid en kwaliteit van de compensatieovereenkomst;
- De waarborging van het beheer;
- De beschikbaarheid van voldoende middelen om de kwaliteit (op langere termijn) te garanderen;
- De uitvoering; is de compensatie conform het compensatieplan/-overeenkomst gerealiseerd en wat is de kwaliteit van de uitgevoerde compensatiemaatregelen (het netto resultaat van de ingreep, treedt er verlies op aan wezenlijke kenmerken en waarden als gevolg van de ingreep).

Deze tabel is met plussen en minnen ingevuld. Met betrekking tot de volledigheid van het compensatieplan en de compensatieovereenkomst betekent een score

van één plus dat aan de betreffende vereisten volledig is voldaan. Een score van één min betekent in dit geval dat niet volledig aan de vereisten is voldaan en een score van twee minnen dat het betreffende plan, dan wel overeenkomst geheel niet in het dossier is aangetroffen.

Wat betreft de kwaliteit betekent een score van twee plussen dat aan de betreffende vereisten kwalitatief optimaal wordt voldaan en een score van één plus dat hieraan kwalitatief voldoende, maar niet optimaal wordt voldaan. Op gelijke wijze betekent een score van twee minnen dat aan de betreffende vereisten kwalitatief ruim onvoldoende wordt voldaan en een score van één min dat hieraan kwalitatief onvoldoende wordt voldaan. Een score van plus - min betekent dat aan de vereisten kwalitatief matig wordt voldaan.

Tabel 1 - Algemene gegevens

Dossier	Datum GS besluit	Gebied Ingrep	Compensatie in m ² of ha	Vervaldatum compensatie ¹	Uitgevoerd
3.1 Sportpark Oirsbekerweg	05-04-2005	leefgebied patrijs	4,9 ha	05-04-2007	ja
3.2 Oprit A76, Voerendaal	13-12-2005 ²	EHS	0,38 ha	13-12-2007	nee
3.3 Retentie-bekken Cauberg	14-02-2006	EHS	0,8 ha	14-02-2008	ja
3.4 Fietspad Horst-Lottum	05-07-2005	EHS	5.160 m ²	05-07-2007 ³	ja
3.5 Gommans en Platveld Flowers	26-06-2007	leefgebied steenuil	1,5 ha	08-10-2010	nee
3.6 Bedrijven-terrein Wind-molenbos	11-05-2005	EHS (deels)	1,4 ha	11-05-2007	Ja
3.7 Woningbouw De Kreppel	20-12-2005	leefgebied steenuil	2.400 m ²	20-12-2007	deels
3.8 Ronde Well	09-05-2006	EHS (deels)	4.414 m ²	09-05-2008	nee
3.9 KOBs-locatie Nieuw Bergen	20-06-2006	bos (Boswet)	2,38 ha	20-06-2008 ⁴	nee
3.10 Tunnelweg Kerkrade	04-09-2007	bos (Boswet)	4.000 m ²	04-09-2009	ja
3.11 Retentie-bekken Kalden-kerkerweg	10-04-2007	EHS	0,5 ha	10-04-2009	ja
3.12 Bosstraat Beegden	23-05-2007	bos (Boswet)	1,8 ha	23-05-2009	ja
3.13 Bergsche bos Nieuw Bergen	14-06-2006	bos (Boswet)	2,51 ha	21-12-2009	nee
3.14 Bestemmings-plan De Blakt	02-10-2007	bos (Boswet)	11,9 ha	02-10-2009	deels
3.15 Reewoude Rothenbach	06-12-2005	Grenst aan EHS	9,6 ha	06-12-2007	Nee

Voetnoten tabel 1:

¹ in principe 2 jaar na inwerkingtreding van het besluit van GS, maar met inachtneming van uitkomst juridische procedures bij de afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State

² goedkeuringsbesluit is niet in dossier aanwezig; volgens aantekening in map bij RO zou dit 13-12-2005 zijn

³ er is door de provincie uitstel verleend tot voorjaar 2008

⁴ er is door de provincie uitstel verleend tot 31-12-2010

Nee = Nog geen compensatie uitgevoerd, terwijl vervaldatum wel is verstreken

Nee = Nog geen compensatie uitgevoerd, maar vervaldatum is nog niet verstreken en/of de ingreep heeft nog niet plaatsgevonden

Tabel 2 - Procedurele Eisen

Dossier	Compen- satieplan	Overeen- komst	Inrichtings- beheerplan	Koppeling met ingreepproc.	Planol. verankering	Veld- controle ¹	Toev. aan EHS
3.1 Sportpark Oirsbekerweg	Ja, op hoofdlijnen	Ja, 29-03-2005	Inrichtings- tekening	Meegenomen in art. 19.1	Nee, geen best natuur	Nee	N.v.t.
3.2 Oprit A76, Voerendaal	Ja, op hoofdlijnen	Nee ²	Nee	Voorontw. BP buitengebied	In procedure	N.v.t.	Niet duidelijk
3.3 Retentiebekken Cauberg	Nee	Nee	Nee	Ontwerp BP oktober 2006	In procedure	Nee	Ja ³
3.4 Fietspad Horst- Lottum	Nee	Ja, 07-07-2005	Nee	Bp buitengebied In prep.	In procedure	Nee	Niet duidelijk
3.5 Gommans/ Platveld Flowers	Ja	Ja, 08-04-2005	Geen lt beheerplan	Meegenomen in art. 19.1	Nee	N.v.t.	N.v.t.
3.6 Bedrijventerrein Windmolenbos	Nee	Ja, 26-07-2005	Nee	In comp. plan RW73- Zuid	1 ^e comp. locatie nee, geen best Natuur 2 ^e comp. locatie niet duidelijk	Nee	Niet duidelijk
3.7 De Kreppel	Ja	Ja, 26-08-2005	Ja, in comp. plan	Bp buitengebied in prep.	1 ^e comp. locatie nee, geen best natuur 2 ^e en 3 ^e comp. loc. in proc.	Nee	N.v.t.
3.8 Ronde Well	Nee	Ja, 23-05-2006	Nee	Meegenomen in art. 19.2	Nee	N.v.t.	Nee ⁴
3.9 KOBs locatie Nieuw Bergen	Nee	Ja, 04-10-2005	Nee	Bp Natuurontw. Walbeckerheide	In procedure	N.v.t.	N.v.t.
3.10 Tunnelweg Kerkrade	Nee	Ja ⁵ , 25-10-2006	Nee	Bp buitengebied	Ja	Nee	N.v.t.
3.11 Retentiebekken Kaldenkerkerweg	Ja	Ja ⁵ , 14-05-2007	Nee	Bp buitengebied in prep.	In procedure	Nee	Ja ³
3.12 Bosstraat Beegden	Nee	Ja, 23-05-2007	Nee	Bp buitengebied in prep.	In procedure	Nee	N.v.t.
3.13 Bergsche bos Nieuw Bergen	Nee	Ja, 01-08-2007	Nee	Bp buitengebied in prep.	Nee	N.v.t.	N.v.t.
3.14 BP De Blakt	Ja	Ja ⁵ , 27-09-2007	Ja, in comp. plan	Niet vastgelegd	Nee	Nee	N.v.t.
3.15 Reeuwoude Rothenbach	Nee	Ja ⁶ , 26-08-2005	Nee	Niet vastgelegd	Nee	N.v.t.	N.v.t.

Voetnoten Tabel 2:

¹ Indien compensatie nog niet is uitgevoerd wordt hier n.v.t. ingevuld.

² Door de gemeenten Heerlen en Voerendaal en natuurorganisaties is wel een overeenkomst getekend. Deze is niet conform de provinciale beleidsregels opgesteld.

³ Ingreeppgebied blijft EHS

⁴ Er is nog geen compensatielocatie bekend

⁵ Niet ondertekend door de provincie

⁶ Het betreft een zogenaamde raamovereenkomst

Tabel 3 - Kwaliteitseisen

Dossier	Compensatieplan		Overeenkomst		Beheer	Middelen	Uitvoering plan/overeenkomst	
	<i>volledig</i>	<i>kwaliteit</i>	<i>volledig</i>	<i>Kwaliteit</i>			<i>Conform plan/ovk</i>	<i>Netto resultaat</i>
3.1 Oirsbeek	-	+/-	-	+	-- ⁷	N.t.b. ⁹	--	--
3.2 Oprit A76	-	-	--		+ ⁴	N.t.b.		
3.3 Cauberg	--		--		+/- ⁶	N.t.b.		
3.4 Horst-Lottum	--		-	+	+ ⁴	N.t.b.	+	+/-
3.5 Gommans en Platveld	-	+	+	++	+/- ⁵	+		
3.6 Windmolenbos	--		-	+	++ ⁸	N.t.b.	+	++
3.7 De Kreppel	-	+/-	+	++	-- ⁷	N.t.b.	+/-	--
3.8 Ronde Well	--		-	-	+ ⁴	+		
3.9 KOBs-locatie Nieuw Bergen	--		+	+ ¹	+ ⁴	N.t.b.		
3.10 Tunnelweg Kerkrade	--		- ²	+	+/- ⁶	N.t.b.	+	++
3.11 Retentiebekken Kaldenkerkerweg	-	+	- ²	+	+/- ⁶	N.t.b.	+	+/-
3.12 Bosstraat Beegden	--		-	+ ¹	++ ⁸	+	+	++
3.13 Bergsche bos Nieuw Bergen	--		-	+ ¹	+ ⁴	+		
3.14 De Blakt	+	++	- ²	- ³	+/- ⁶	N.t.b.	-	-/--
3.15 Reewoude Rothenbach	--		- ²	-	Niet bekend	N.t.b.	N.t.b. ¹⁰	N.t.b. ¹⁰

¹ Overeenkomst op zich kwalitatief goed; op de datum van ondertekening van de overeenkomst was er echter geen inzicht in de compensatielocatie.

² Overeenkomst aanwezig in dossier, maar heeft door het ontbreken van handtekening provincie geen juridische status.

³ In het dossier ontbreekt de in artikel 12 van de overeenkomst genoemde bijlage 1.

⁴ Beheer wordt overgelaten aan een particuliere terreinbeherende organisatie.

⁵ Op zich is het beheer keurig beschreven in het compensatieplan, maar het is niet duidelijk wie het beheer op termijn gaat voeren.

⁶ Beheer ligt in handen van de gemeente.

⁷ Beheer wordt overgelaten aan de gemeente. Op basis van het veldbezoek bestaat echter ernstige twijfel over de uitvoering van het beheer.

⁸ Gebaseerd op het veldbezoek en het feit dat het beheer wordt overgelaten aan een particuliere terreinbeherende organisatie.

⁹ Niet te beoordelen. Bankgaranties worden door de provincie niet verplicht gesteld aan andere overheden.

¹⁰ Niet te beoordelen. Tot nu toe is slechts een klein deel van de compensatieverplichting gerealiseerd.

Bijlage 1 Normenkader

1 Inleiding

Onderstaande normen zijn ontleend aan:

- de Nota Ruimte/het Structuurschema Groene Ruimte (VROM, LNV, VenW en EZ, 2005);
- Spelregels EHS, het beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS (Rijk en provincies, 29 mei 2007);
- Beleidsregel Natuurcompensatie Provincie Limburg (12 november 2002);
- Beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden Provincie Limburg (6 september 2005).

2 Voorwaarden Compensatieplan

Voorwaarden compensatieplan:

- De noodzakelijke compensatiemaatregelen en het beheer van het compensatiegebied worden door de initiatiefnemer vastgelegd in een compensatieplan.
- In het compensatieplan worden in ieder geval weergegeven, de begrenzing, de natuurdoelen, maatregelen, het ontwikkelingsbeheer, het reguliere beheer, termijnen, een tijdspad voor realisatie, en een evaluatiemoment ten aanzien van de kwaliteit van de gerealiseerde compensatienatuur.
- Het compensatieplan moet worden getoetst aan de Flora- en faunawet en indien nodig zal een ontheffing voor de activiteiten moeten worden gevraagd.

3 Voorwaarden compensatie

3.1 Nota Ruimte (voorheen SGR)

Voorwaarden gesteld aan compensatie in de Nota Ruimte (voorheen SGR):

- Geen nettoverlies aan waarden, voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang;
- Compensatie aansluitend op het gebied, onder de voorwaarde dat een duurzame situatie ontstaat;
- Indien fysieke compensatie aansluitend of nabij het gebied onmogelijk is, dan compensatie door de realisering van kwalitatief gelijkwaardige waarden, dan wel fysieke compensatie verder weg van het aangetaste gebied;
- Indien zowel fysieke compensatie als compensatie door kwalitatief gelijkwaardige waarden redelijkerwijs onmogelijk is, dan wordt financiële compensatie geboden (gestort in door Rijk en provincies beheerde Nationaal Groenfonds, gelabeld aan betrokken ingreep);
- Het tijdstip van het besluit over de ingreep is ook het tijdstip waarop besloten wordt over de aard, wijze en het tijdstip van mitigatie en compensatie;

- Voor gebieden in en buiten de EHS die zijn aangemeld/aangewezen als gebieden in de zin van de Vogel- en Habitatrichtlijn gelden enkele strengere eisen conform de bepalingen uit de richtlijnen.

Strengere eisen conform Vogel- en Habitatrichtlijn (nu Natuurbeschermingswet):

- Compenserende maatregelen moeten tijdig en vooraf worden genomen op zodanige wijze dat de samenhang van Natura 2000 niet in gevaar komt;
- Financiële compensatie is niet mogelijk.

Definitie kwaliteit (Nota Ruimte, deel 4, 2006, paragraaf 3.3.5.1):

‘De te beschermen en te behouden wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en -kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.’

Provincies dienen de relevante (EHS) natuurdoelen en -kwaliteit te hebben beschreven in provinciale natuurdoelenkaarten en/of natuurgebiedsplannen.

Natuurdoelen bevatten één of meerdere natuurdoeltypen. Een natuurdoeltype is een in het natuurbeleid nagestreefd type ecosysteem dat een bepaalde biodiversiteit en een bepaalde mate van natuurlijkheid als kwaliteitskenmerken heeft. In de natuurdoeltypen is de mate van voorkomen van doelsoorten de belangrijkste indicator voor de natuurkwaliteit. Per natuurdoeltype worden de doelsoorten genoemd die daarvan voor hun voortbestaan afhankelijk zijn.

3.2 *Spelregels EHS*

Voorwaarden gesteld aan compensatie in Spelregels EHS:

- Géén netto verlies aan wezenlijke kenmerken en waarden van het betreffende gebied in termen van areaal, kwaliteit en samenhang;
- Fysieke compensatie dient plaats te vinden aansluitend of nabij het aangetaste gebied;
- Compensatie kan niet worden aangewend om regulier beleid/vastgestelde beleidsdoelen (bv natuurontwikkeling EHS) al dan niet versneld te realiseren;
- In het vervangend areaal dient een basisinrichting te worden gerealiseerd, waarbij de verloren gegane waarden weer kunnen worden ontwikkeld/zich kunnen ontwikkelen; voor bos betekent dit met name de aanplant van jonge bomen;
- Om de samenhang in de EHS te waarborgen en dezelfde ecologische kwaliteit te realiseren kan het nodig zijn het areaal dat verloren gaat te compenseren met een groter areaal;
- Voor het kwaliteitsverlies van bestaande natuurwaarden gedurende de ontwikkelingsperiode van het vervangende gebied wordt een toeslag op de fysieke compensatie berekend, zowel in oppervlak als in extra budget, om de

extra kosten tijdens de beginjaren van omvormingsbeheer te ondervangen.

Hiertoe worden vier categorieën onderscheiden, natuur met een ontwikkeltijd:

- o van 5 jaar of minder: geen toeslag in oppervlak;
 - o tussen 5 en 25 jaar: toeslag van 1/3 in oppervlak, plus de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer;
 - o tussen 25 en 100 jaar: toeslag van 2/3 in oppervlak, plus de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer.
- In bijzondere gevallen kan gemotiveerd worden afgeweken van bovenstaande richtlijn;
- Indien de verloren gegane kwaliteiten niet weer kunnen worden ontwikkeld (bv door zeer lange ontwikkelingsduur, of door het ontbreken van geschikte omstandigheden buiten de EHS), dienen kwalitatief gelijkwaardige waarden te worden gerealiseerd;
- Indien volledige fysieke compensatie binnen de gestelde termijn onmogelijk is, wordt onderzocht of een deel van de benodigde fysieke compensatie wel gerealiseerd kan worden. Voor het overblijvende deel wordt financiële compensatie geboden;
- Voor watergebieden zal, indien fysieke compensatie (vervangend areaal) niet mogelijk is, compensatie bij voorkeur gezocht worden in het opwaarderen van de natuurkwaliteit of de ecologische samenhang van de rest van het watergebied;
- Indien mitigerende maatregelen mogelijk zijn (bv het plaatsen van geluidsschermen bij snelwegen) maar ernstig botsen met ander beleid (bv ten aanzien van landschap of cultuurhistorie), kan worden overwogen of compensatie de voorkeur verdient boven mitigatie.

Voorwaarden 'compensatie kwaliteitsverlies':

- Gedurende de ontwikkelingsperiode van het vervangende gebied is er sprake van verlies aan natuurkwaliteit. Om dit zo snel mogelijk te herstellen is gericht ontwikkelingsbeheer in het vervangende gebied nodig. De extra beheerskosten tijdens de periode van het ontwikkelingsbeheer worden (gekapitaliseerd) door de initiatiefnemer vergoed.
- Een vergoeding voor de extra kosten voor ontwikkelingsbeheer is maatwerk en wordt vastgesteld in overleg met de beoogde terreinbeheerder. De gekapitaliseerde beheerskosten worden als budget vastgelegd, bijvoorbeeld als gelabeld budget in het Groenfonds.
- Als algemene vuistregel kan worden uitgegaan van extra beheerskosten van minimaal 1 à 2 keer de normkosten voor het betreffende natuurdoeltype gedurende de eerste vijf jaar na inrichting van de grond. Voor het ontwikkelen van typen bos lopen deze kosten over een langere tijd en kan beter worden uitgegaan van extra beheerskosten van minimaal 1 keer de normkosten voor de eerste tien jaar na inrichting van de grond.
- De initiatiefnemer zorgt er tevens voor dat vergoeding van de reguliere beheerskosten voor een periode van 25 jaar gewaarborgd is, bijvoorbeeld door er voor te zorgen dat het compensatiegebied in aanmerking komt voor beheerssubsidie.

3.3 *Beleidsregel Natuurcompensatie Provincie Limburg*

Voorwaarden gesteld aan compensatie in Beleidsregel Natuurcompensatie:

Paragraaf 3: Verlening van een vergunning, verklaring van geen bezwaar of goedkeuring (bijvoorbeeld van een bestemmingsplan) en dergelijke door het provinciaal bestuur zal - in geval van verlies van natuur-, bos- en/of landschapswaarden als gevolg van de goed te keuren of te vergunnen enz. activiteit of ingreep - slechts geschieden indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- Het voorziene verlies aan waarden wordt gecompenseerd volgens een compensatieplan;
- De verantwoordelijkheden ten aanzien van de uitvoering van het compensatieplan zijn vastgelegd in een compensatie-overeenkomst of in de vergunning;
- Het compensatieplan en de compensatie-overeenkomst, respectievelijk de vergunningsvoorwaarden voldoen aan de in de beleidsregel vermelde criteria en richtlijnen.

Paragraaf 4: De compensatie-overeenkomst en het compensatieplan zullen door Gedeputeerde Staten getoetst worden op adequate invulling van de volgende onderdelen:

- Kwaliteit en kwantiteit van de compensatie dient te voldoen aan het gestelde in paragraaf 5;
- Het tijdstip van de realisatie van de compensatie voldoet aan het gestelde in paragraaf 6;
- De plaats van de compensatiewerken en gebieden voldoet aan de eisen in paragraaf 7;
- De garanties voor de tijdige uitvoering voldoen aan het gestelde in paragraaf 8;
- Juiste afstemming op andere overheidsregelingen en -plannen ten aanzien van natuur, bos en landschap conform paragraaf 9.

Paragraaf 5: Berekening aard en omvang/kwantiteit en kwaliteit van de compensatieverplichting:

- De aangetaste en/of vernietigde natuur-, bos- en landschapswaarden worden ingedeeld in de vier categorieën beschreven in bijlage 1 bij deze beleidsregel. Voor alle soorten natuur-, bos- en landschapswaarden in bijlage 1 geldt dat door middel van de compensatiewerken overeenkomstige (of hoger gewaardeerde) waarden opnieuw ontwikkeld moeten worden;
- Voor natuur-, bos- en landschapswaarden ingedeeld in categorie 0 geldt - daar deze waarden in maximaal 2 jaar opnieuw ontwikkeld kunnen - géén kwaliteitstoeslag bovenop de in elk geval vereiste één-op-één compensatie;
- Voor natuur-, bos- en landschapswaarden ingedeeld in categorie 1 geldt - ten behoeve van het compenseren van het verlies aan kwaliteit doordat natuur-, bos- en landschapswaarden die een zekere ontwikkelingstijd hebben doorlopen, vervangen worden door natuur-, bos- en landschapswaarden die zich nog geheel en al moeten ontwikkelen - een oppervlaktetoeslag van 33% bovenop de één-op-één compensatie;

- Voor natuur-, bos- en landschapswaarden in categorie 2 geldt gezien de nog langere ontwikkelingstijd een oppervlaktetoeslag van 66% bovenop de één-op-één compensatie;
- Voor natuur-, bos- en landschapswaarden in categorie 3 dient een van geval tot geval te berekenen oppervlaktetoeslag van meer dan 66% gerealiseerd te worden waarmee bereikt dient te worden dat er geen nettoverlies van natuurwaarden optreedt op het moment van voltooiing van de aantastende ingreep;
- Voor leefgebieden van bedreigde soorten niet zijnde een der categorieën genoemd in bijlage 1 geldt het volgende. Er dient óf een gelijke oppervlakte nieuw leefgebied aangelegd te worden óf een zodanige kwaliteitsverhoging gerealiseerd te worden in een ander leefgebied van dezelfde soort dat (naast de bestaande populatie) een nieuwe populatie van dezelfde omvang als in het aan te tasten gebied zich daar kan handhaven;
- Indien de ingreep leidt tot versnippering of verstoring van niet fysiek te verwijderen of te verstoren natuurgebieden of leefgebieden van beschermde soorten in de omgeving van de ingreep, dient ook het kwaliteitsverlies ten gevolge van versnippering of verstoring gecompenseerd te worden;
- Voor die situaties waar voorgaande regels geen of onvoldoende duidelijkheid verschaffen, dienen de rekenregels in de Limburgse Handleiding Berekening Natuurcompensatie aangehouden te worden.

3.4 *Beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden Provincie Limburg*

Voorwaarden gesteld aan compensatie in Beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden:

Artikel 3: Aanpak en implementatie mitigatie en compensatie

Verklaring van geen bezwaar of goedkeuring bijvoorbeeld van een bestemmingsplan, verlening van een vergunning en dergelijke door het provinciaal bestuur zal slechts geschieden indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- Het voorziene verlies aan natuurwaarden wordt volgens een plan gemitigeerd en/of gecompenseerd;
- De verantwoordelijkheden, inclusief middelen, voor de uitvoering van het plan zijn vastgelegd in een overeenkomst of in een vergunning;
- Door de uitvoering van de mitigatie- en/of compensatiewerken ontstaat een duurzame situatie;
- Het plan en de overeenkomst respectievelijk de vergunningsvoorwaarden voldoen aan de in de beleidsregel vermelde criteria en richtlijnen;
- Het plan en de overeenkomst zijn gekoppeld aan het bestemmingplan waarin de compensatie wordt geregeld en dient gelijktijdig met het ter goedkeuring indienen van het bestemmingsplan aan Gedeputeerde Staten te worden voorgelegd.

Artikel 4: Criteria voor toetsing van het plan en de overeenkomst

Het uitgangspunt is geen nettoverlies aan natuurwaarden, voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang. De overeenkomst en het plan zullen door Gedeputeerde Staten getoetst worden op adequate invulling van de volgende onderdelen:

- Kwaliteit en kwantiteit van de mitigatie en/of compensatie voldoen aan het gestelde in artikel 5;
- Het tijdstip van realisatie van de mitigatie en/of compensatie voldoet aan het gestelde in artikel 6;
- De locatie van de mitigatie en/of compensatie voldoen aan de eisen in artikel 7;
- De waarborging en tijdige uitvoering voldoen aan de eisen in artikel 8;
- Juiste afstemming op andere overheidsregelingen en -plannen ten aanzien van natuur, bos en landschap conform artikel 9;
- Het plan geeft inzicht in de inrichting en het te voeren (aanloop)beheer;
- Een topografische kaart met daarop de locatie van de mitigatie en/of compensatie, de kadastrale percelen en de ligging van aangrenzende en omliggende natuur- en bosgebieden met een schaal van 1:10.000.

Artikel 5: Bepalen van aard, kwantiteit en kwaliteit

De te compenseren natuurwaarden zijn vertaald in natuurdoeltypen en ingedeeld in de vier categorieën:

- snel vervangbaar, ontwikkelingstijd < 2 jaar;
- gemakkelijk vervangbaar, ontwikkelingstijd < 25 jaar;
- matig vervangbaar; ontwikkelingstijd 25-100 jaar;
- moeilijk of niet vervangbaar; ontwikkelingstijd > 100 jaar.

In bijlage 1 staan de verschillende natuurdoeltypen ingedeeld per categorie waarbij gebruik is gemaakt van de natuurdoeltypen conform het Handboek Streefbeelden voor Natuur en Water in Limburg (Provincie Limburg 2002).

Voor natuurdoeltypen ingedeeld in categorie 1 geldt gezien de korte ontwikkelingstijd géén kwantiteitstoeslag bovenop de vereiste één-op-één compensatie.

Voor natuurdoeltypen ingedeeld in categorie 2 geldt, gezien de lange ontwikkelingstijd een oppervlaktetoeslag van 33% bovenop de één-op-één compensatie.

Voor natuurdoeltypen in categorie 3 geldt gezien de nog langere ontwikkelingstijd een oppervlaktetoeslag van 66% bovenop de één-op-één compensatie.

Voor natuurdoeltypen in categorie 4 dient een oppervlaktetoeslag berekend te worden van meer dan 66% tot maximaal 100%. Hiermee wordt het nettoverlies aan natuurwaarden die moeilijk of slechts na zeer lange ontwikkelingstijd te realiseren zijn gecompenseerd door extra oppervlakte.

De kwantiteitstoeslag zoals hierboven beschreven is alleen geldig voor gebieden gelegen in de EHS.

Voor gebieden in de POG geldt de helft van de kwantiteitstoeslag per categorie, dus respectievelijk 17 en 33 %.

Voor alle natuurdoeltypen van de hierboven genoemde categorieën geldt dat maximaal 50% van de totale oppervlakte te compenseren natuur, inclusief de

kwantiteitstoeslag, ingevuld kan worden met andere natuurdoeltypen van vergelijkbare waarde uit dezelfde of een hogere categorie.

4 Voorwaarden toezicht, controle en naleving

4.1 *Nota Ruimte/Spelregels EHS*

Doorwerking in ruimtelijk beleid en natuurbeleid:

- Het bevoegd gezag dat verantwoordelijk is voor het opleggen van compensatieverplichtingen staat er voor in dat de initiatiefnemer daadwerkelijk compenseert en dat compensatie correct in de ruimtelijke plannen wordt opgenomen.
- Een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling (ingreep) in de EHS wordt vastgelegd in een bestemmingsplan dat door de gemeenteraad wordt vastgesteld en goedkeuring behoeft van Gedeputeerde Staten (situatie vóór van kracht worden nWRO). Niet alleen de ingreep maar ook de locatie voor de compensatie (vaak vereist dit een bestemmingswijziging) dient gelijktijdig met het besluit over de ingreep planologisch verankerd te worden in hetzelfde bestemmingsplan of, indien van toepassing, in een ander bestemmingsplan.
- Het compensatieplan vormt een integraal onderdeel van de toelichting op het bestemmingsplan, is doorvertaald op de bestemmingsplankaart, en verankerd in de daarbij behorende voorschriften.
- De provincie, rijk en andere belanghebbenden geven in het vooroverleg over het bestemmingsplan ex. art. 10 Wro (situatie vóór van kracht worden nWRO) aan of zij kunnen instemmen met het compensatieplan (is als toelichting onderdeel van de bestemmingsplanprocedure). Hierbij worden ook afspraken gemaakt over de wijze en momenten waarop de gemeente GS zal informeren over de voortgang.
- Voor de goedkeuring door GS geeft de PPC een advies (situatie vóór van kracht worden nWRO). Het rijk is in de PPC vertegenwoordigd en geeft daarmee ook haar visie op het bestemmingsplan. Het rijk kan in het kader van het vooroverleg (art. 10 Wro) een reactie geven. Daarnaast heeft het rijk de mogelijkheid een zienswijze te geven op het ontwerpbestemmingsplan, bedenkingen te geven op het vastgestelde plan en eventueel na goedkeuring in beroep te gaan.
- De omvang van het gebied waarop het bestemmingsplan betrekking heeft wordt per geval bepaald op basis van zowel de ruimtelijke problematiek en de ingreep als de beoogde ecologische doelen. Daarbij is relevant dat het gebied ecologisch één samenhangend geheel vormt. Er wordt met name gekeken naar de eisen die de aanwezige en potentiële natuurwaarden stellen aan hun omgeving.
- De nieuwe begrenzing van de EHS dient, conform de Nota Ruimte, door de provincie op streekplanniveau door Provinciale Staten te worden vastgelegd (situatie vóór van kracht worden nWRO). Indien nodig vindt tevens wijziging van het natuurgebiedsplan plaats. Deze herziening wordt conform het opstellen van een natuurgebiedsplan door Gedeputeerde Staten vastgelegd en dient op grond van de SN en SAN, de procedure volgens afdeling 3.5 van de Algemene Wet Bestuursrecht (uitgebreide voorbereidingsprocedure voor een ambtshalve besluit) te doorlopen. Omdat een herziening van het natuurgebiedsplan een vrij

uitgebreide procedure is, is het logisch dat de provincie de voorgestelde wijzigingen verzamelt om periodiek, bijvoorbeeld jaarlijks, tot één herziening te komen.

Privaatrechtelijke overeenkomst tussen initiatiefnemer en bevoegd gezag:

- Afspraken tussen initiatiefnemer en bevoegd gezag over de uitvoering van het compensatieplan dienen te worden vastgelegd in een (juridisch bindende) privaatrechtelijke overeenkomst.
- Hierin worden de rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen vastgelegd, evenals een financiële onderbouwing (in de vorm van bankgaranties) waaruit blijkt dat de realisatie van de compensatiemaatregelen, inclusief de financiering van het ontwikkelingsbeheer, is geborgd.
- De compensatie wordt zo snel mogelijk door de initiatiefnemer gerealiseerd. De uiterste termijn voor realisatie wordt vastgelegd in de overeenkomst, met een boeteclausule die van toepassing is bij het niet tijdig uitvoeren van de compensatie.
- Bij 'eenvoudige projecten' moet compensatie gerealiseerd zijn binnen twee jaar na ondertekening van de privaatrechtelijke overeenkomst. Bij majeure projecten geldt een termijn van vijf jaar met maximale uitloop tot tien jaar. Van de termijnen twee en vijf jaar kan in de compensatieovereenkomst gemotiveerd worden afgeweken.
- Pas nadat de periode die is vastgelegd in de compensatieovereenkomst is verlopen, wordt de afgegeven bankgarantie voor de nog resterende fysieke compensatie met het boetebedrag in het Groenfonds gestort.
- In de overeenkomst wordt aangegeven dat het bevoegd gezag zorg draagt voor de monitoring van de uitvoering conform de afspraken.

Monitoring en rapportage uitvoering compensatie door bevoegd gezag:

- Om een helder zicht te hebben op de compensatieverplichtingen en de voortgang van deze verplichtingen is rapportage verplicht. Jaarlijks rapporteren betreffende gemeentes aan de provincie, als verantwoordelijke voor de uitvoering van het EHS-beleid, over de voortgang van compensatieverplichtingen.
- De provincie controleert deze rapportage (bijvoorbeeld door te vergelijken met een eigen registratielijst) en verzamelt de geverifieerde rapportages. Deze kunnen worden aangevuld met informatie over de compensatieprojecten waarvoor de provincie bevoegd gezag is. De rapportage dient transparant te zijn en helderheid te geven over de toepassing van het EHS-compensatiebeginsel uit dit spelregeldocument en eventuele regionale maatwerkoplossingen die daarbij toegepast zijn (zie par. 4.5).
- De rapportage kan bijvoorbeeld als bijlage worden gevoegd bij de reguliere provinciale verslaglegging zodat het rijk inzicht verkrijgt in de stand van zaken van de compensatie.
- Voor een ideale borging zijn in opeenvolgende fasen de volgende gegevens nodig:
 - o *bestuurlijk*: in de voorbereidende fase (de vaststelling van) het bestemmingsplan, het compensatieplan en andere formele documenten zoals

de privaatrechtelijke overeenkomst. Hiervoor is het bevoegd gezag verantwoordelijk;

- o *administratief*: in de uitvoeringsfase de hectares compensatiegrond die zijn begrensd, aangekocht, ingericht, overgedragen aan beheerder en in adequaat beheer zijn genomen. Hiervoor zijn initiatiefnemer en beheerder verantwoordelijk;
 - o *fysiek*: in de evaluatiefase de omvang, samenhang en abiotische/ecologische kwaliteit van de compensatiegronden en van het beschermde gebied waar de ingreep en de compensatie plaatsvindt.
- Het bevoegd gezag controleert in het veld of de compensatie daadwerkelijk is gerealiseerd.

4.2 *Beleidsregel Natuurcompensatie provincie Limburg*

Paragraaf 8: Waarborging uitvoering

- Toetsingscriterium is dat een initiatiefnemer, overheden hier niet onder begrepen, een bankgarantie heeft gestort die voldoende groot is om de volledige kosten van de uitvoering van de compensatiemaatregelen (inclusief de kwaliteitstoeslag conform paragraaf 5) door een derde te vergoeden. Daarenboven dient de initiatiefnemer een extra waarborgsom te storten van 50% van de hiervoor genoemde kosten.
- Onder de volledige kosten van de uitvoering van de compensatiemaatregelen worden in ieder geval begrepen de kosten van grondverwerving, inrichting, beheer gedurende de eerste vijf jaar na voltooiing van de inrichting en alle daarmee samenhangende overheadkosten.
- Indexering. De bij de bepaling van de hoogte van de bankgarantie te hanteren standaardbedragen en normkosten worden door de initiatiefnemer jaarlijks bijgesteld (geïndexeerd) aan de hand van de werkelijke prijspeilontwikkeling van de afzonderlijke onderdelen van de financiële zekerheidsstelling. Hierbij zal met betrekking tot de grondverwervingskosten gebruik worden gemaakt van de CBS-statistiek 'Koopprijzen landbouwgronden' (tabel 61a).
- Indien de compensatie niet of niet in zijn geheel tijdig gerealiseerd is maar wel binnen twee jaar na de voorgeschreven termijn ontvangt de initiatiefnemer de bankgarantie terug plus dat deel van de extra waarborgsom dat overeenkomt met het deel van de twee jaar dat verstreken is na de ingreep.
- Indien de compensatie niet binnen 24 maanden na de voorgeschreven termijn is gerealiseerd vervalt de bankgarantie plus de extra waarborgsom in zijn geheel aan de provincie respectievelijk de gemeente die daarmee zo spoedig mogelijk (het ontbrekende deel van) de compensatie laat uitvoeren.
- Indien de gemeente zich schriftelijk garant stelt voor de uitvoering van de compensatieverplichting, zal de aanwezigheid van een bankgarantie inclusief extra waarborgsom geen voorwaarde zijn.

4.3 *Beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden provincie Limburg*

Waarborging zorgvuldige en tijdige uitvoering

- Toetsingscriterium is dat een initiatiefnemer, overheden hier niet onder begrepen, een bankgarantie plaatst die voldoende groot is om de volledige uitvoeringskosten van de mitigatie- en/of compensatiemaatregelen (inclusief de kwantiteitstoeslag conform artikel 5) te kunnen dekken. Onder de volledige kosten van de uitvoering van de mitigatie- en/of compensatiemaatregelen worden in ieder geval begrepen de kosten van grondverwerving, inrichting, beheer gedurende de eerste zes jaar na voltooiing van de inrichting en alle daarmee samenhangende overheadkosten. Daarnaast dient de initiatiefnemer een extra waarborgsom te storten van 50% van de hiervoor genoemde kosten.
- De bij de bepaling van de hoogte van de bankgarantie te hanteren standaardbedragen en normkosten worden jaarlijks geïndexeerd aan de hand van de werkelijke prijspeilontwikkeling van de afzonderlijke onderdelen. Hierbij zal voor de grondverwervingskosten gebruik worden gemaakt van de CBS-statistiek 'Kooprijzen landbouwgronden' (tabel 61a).
- Op het moment dat de mitigerende en/of compenserende maatregelen overeenkomstig het inrichtingsplan zijn uitgevoerd vervalt de bankgarantie voor éénderde. Het resterende deel van de bankgarantie vervalt zes jaar na realisatie van de mitigerende en/of compenserende maatregelen als na veldcontrole blijkt dat het beheer overeenkomstig het inrichtings- en beheersplan is uitgevoerd.
- Indien mitigatie en/of compensatie niet uiterlijk gelijktijdig is gerealiseerd met de aanvang van de ingreep dan wel op een op grond van artikel 6, onder a door Gedeputeerde Staten goedgekeurd tijdstip nadien, vervalt de bankgarantie plus de extra waarborgsom in zijn geheel aan de provincie respectievelijk de gemeente die daarmee zo spoedig mogelijk, binnen een termijn van twee jaar (het ontbrekende deel van) de compensatie laat uitvoeren.
- Indien overheden zich schriftelijk garant stellen voor de uitvoering van de mitigatie- en/of compensatiemaatregelen, zal de aanwezigheid van een bankgarantie inclusief extra waarborgsom geen voorwaarde zijn.
- De gemeente dient de bos-, natuur- en landschapswaarden die ontstaan door uitvoering van de mitigerende en compenserende maatregelen planologisch te beschermen.
- De provincie zal gerealiseerde natuurgebieden als gevolg van compensatie door ingrepen in de EHS toevoegen aan de EHS. Gedeputeerde Staten kunnen in een later stadium overwegen of gerealiseerde compensatie in de POG, die logisch aan de EHS grenst toegevoegd wordt aan de EHS.

Bijlage 2 Geraadpleegde documenten

Algemeen

Beleidsvisie Natuurbeheer. Brief van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan de Tweede Kamer, 12 oktober 2007

Bescherming van natuurgebieden. Algemene Rekenkamer, juni 2007

De Index gewogen. Over 'taal' en taalbeheersing. Advies van de Commissie Audit Index Natuur, Landschap en Recreatie, 15 oktober 2008

De uitvoering van het compensatiebeginsel bij ruimtelijke ingrepen in de Ecologische HoofdStructuur. VROM-Inspectie Regio Oost/Regio Zuid, mei 2006

Koepelnotitie Kwaliteitssturing EHS. Stuurgroep Waarborging Natuurkwaliteit EHS, 28 februari 2008

Natuur voor mensen, mensen voor natuur. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2000

Nota Ruimte. Ruimte voor ontwikkeling. deel 4: tekst na parlementaire instemming (17 mei 2005 en 17 januari 2006 Tweede en Eerste Kamer der Staten Generaal). Ministeries van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Verkeer en Waterstaat en Economische Zaken, 2005

Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS. Een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies, mei 2007

Voorlopige Natuurdoelenkaart. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2003

Provincie Limburg

Beleidsregel Natuurcompensatie. Provincie Limburg, 12 november 2002

Beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden. Provincie Limburg, 6 september 2005.

Handboek Streefbeelden voor Natuur en Water in Limburg. Provincie Limburg, 2003

POL Provinciaal Omgevingsplan Limburg. Herziening op onderdelen EHS. Provincie Limburg, 2005